

Waterpoort zit in mij

Het verhaal van Waterpoort 2010-2025

In december 2024 besloot de Waterpoort Stuurgroep te stoppen met Waterpoort als samenwerkingsverband. De reactie van William Vermunt daarop staat symbool voor het gevoel van velen;

'Hoe kan dat....stoppen met Waterpoort?;' Want...

Waterpoort zit in mij

Het verhaal van Waterpoort 2010-2025

Colofon

'Waterpoort zit in mij' is een uitgave van Waterpoort

Plaats & Datum: *De Heen, 8 mei 2025*

Oplage: 350 stuks

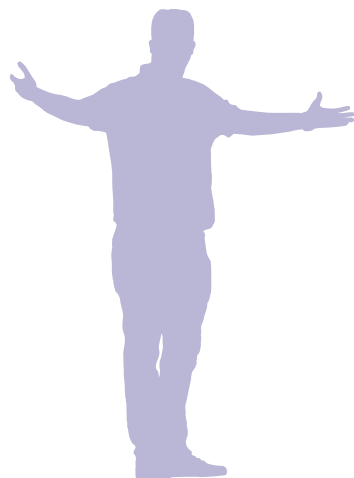
Tekst: Cees Anton de Vries
Origame
Thijs Witjes
Netwerkgeregisseur Waterpoort

Toegiften & redactie: Ronald Kramps
Gebiedsmanager Waterpoort 2010-2019
Martin Eijkelhof
Omgevingsmanager Waterpoort 2010-2019

Interviews: Jeske Paalvast
Freelance tekstschrijver

Eindredactie: Jorim Spiekhout
Communicatieadviseur provincie Noord-Brabant

Voor het maken van deze uitgave hebben we de mooiste momenten van mensen in het netwerk opgevraagd, zoals deze van William Vermunt.

William Vermunt

Mijn mooiste Waterpoortmoment was in 2016 tijdens het dubbelinterview met Cees Anton en mij. Hij vertelde over zijn tante Daantje uit Oude Tonge waarbij mij in één keer het verschil duidelijk werd tussen de inwoners van “zand” en “klei”: “Als het moeilijk wordt dan praat je er niet over maar ga je werken.” Dat zegt precies hoe de mentaliteit is van de inwoners van het Waterpoort-(klei)gebied. En dáárom werkt de Waterpoort-manier van werken juist zo goed in deze streek. Het helpt de inwoners bij het doen!

De waslijn van Tante Daantje na de verwoestingen van de watersnoodramp in 1953.

Inhoud

Vooraf 9

1. Wat vooraf ging; 10

grote opgaven en een betrokken bestuurder

2. Kwartier maken; persoonlijk 13

vastpakken, juist als het ingewikkeld is

3. De start; oprecht uitnodigen, 27

aandacht geven en niet meer loslaten

4. De structuur zit in de cultuur; 37

zelfvertrouwen groeit in het samen doen

5. Een nieuw spel op de wagen; 47

gewone mensen en gewone organisaties

6. Toveren is geen toeval; 49

de bijzondere successen gaan opvallen

7. Kwetsbaar en krachtig; 53

samenbrengen wat niet samen gaat

8. Haarvaten; 57

het ondernemend netwerk

9. Het stukt; een nieuwe fase openen 63

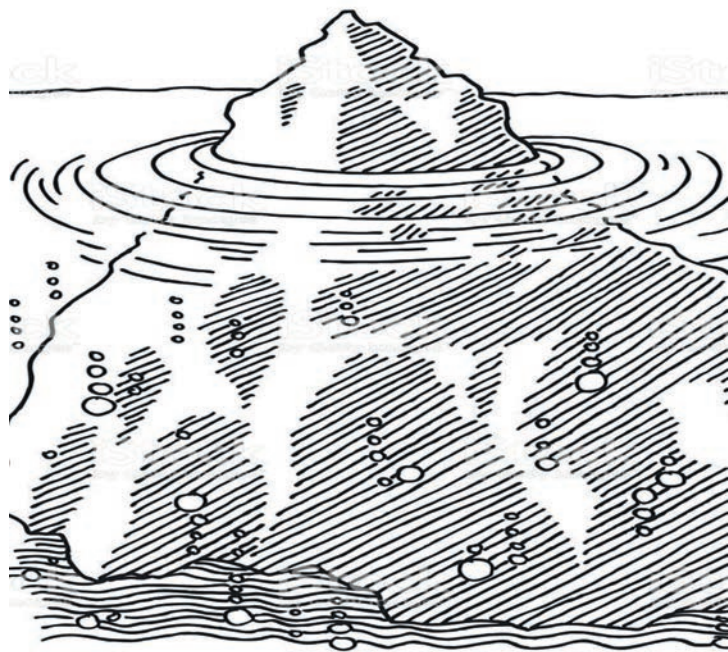
doe je samen – of niet

10. Een nieuw perspectief; 67

loslaten om vast te pakken

Toegift 1 Martin Eijkelhof 84

Toegift 2 Ronald Kramps 90

*Presentatie van Joost Schrijnen
tijdens Waterpoort Netwerkdag 2019 in
Cosun Innovation Center, Dinteloord*

1. Deel je droom, werk met passie

Eén persoon
met een droom
die zich sterk maakt
voor het verhaal dat klopt
voor het gebied als geheel
eerst met de mensen
dan met de organisaties
dan met de stromen
door de schalen heen
aanhoudend
lerend

Cees Anton de Vries

Tijdens de watersnoodramp was ik in Antwerpen op op huwelijksreis. Ik hoorde de eerste berichten en ben meteen terug gegaan naar Oude Tonge. Bij Dintelsas ben ik door mariniers tegen gehouden. Gelukkig kwam 's avond de dokter met de auto. Hij werd op een ponton het gebied ingevaren. Ik heb me verstopt in de kofferbak. In Oude Tonge was ik helemaal alleen. Iedereen was verdonken of geëvacueerd. Mijn uitzet dreef in het water. Toen ben ik de was maar gaan doen. Boven me cirkelden soms helicopters op zoek naar overlevenden. Ze fotografeerden mijn was'.

Tijdens de Waterpoort conferentie op 14 maart 2013 mocht ik mijn tante Daantje interviewen. De mensen hingen aan haar lippen.

Waterpoort Conferentie
Watterrijk Oesterdam | Tholen
maart 2013

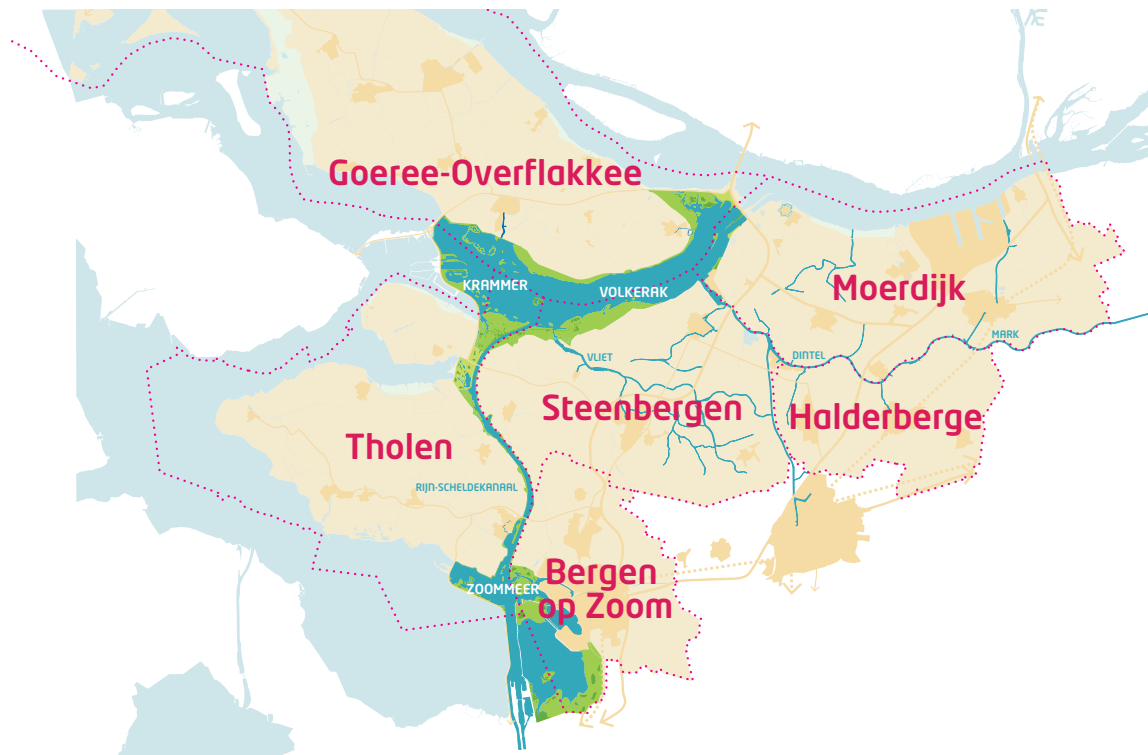

vanaf 8 mei 2025

Netwerk

2010-2025

Waterpoort is het waterrijke gebied rondom het Volkerak-Zoommeer. Het samenwerkingsverband in 2024 bestond uit gemeente Tholen, gemeente Goeree-Overflakkee, gemeente Moerdijk, gemeente Halderberge, gemeente Steenbergen, gemeente Bergen op Zoom, waterschap Hollandse Delta, waterschap Brabantse Delta, provincie Zeeland, provincie Zuid-Holland en provincie Noord-Brabant (penvoerder).

Vooraf

Tussen 2010 en 2025 heeft de gebiedssamenwerking Waterpoort bestaan. Op 8 mei 2025 vieren we het einde. Vieren? Jazeker. Aan alles komt een eind. Ook aan deze mooie tussenruimte. Maar dat betekent niet dat de samenwerking van zoveel mensen en organisaties op de grens van Brabant, Zeeland en Zuid-Holland nu stopt. “Waterpoort stoppen? Dat kán helemaal niet, want ‘Waterpoort zit in mij!’ Daarom schrijven we dit boek. Zo kunnen we al die mensen bedanken en waarderen die de afgelopen jaren hún verhaal van Waterpoort hebben gemaakt.

In verschillende samenstellingen, door en vooral met elkaar is dit wie wij samen waren in de periode van 2010 tot 2025;

- De ‘founding fathers’ en pioniers;
- De mensen die wonen, werken en recreëren in het Waterpoortgebied;
- De mensen die zich inspanden vanuit liefde voor het Waterpoort-gebied;
- De gastheren en ondernemers;
- De Waterpoort Academy-alumni & strategische gebiedsontwikkelaars;
- De Waterpoort-ambassadeurs en het Lerend Netwerk;
- De ambtelijk ondersteuners en verbinders;
- De gebiedsmanagers en het kernteam vanuit provincie Noord-Brabant;
- De bestuurlijk voorzitters en de bestuurders.

Namens alle Waterpoorters, danken wij alle Waterpoorters voor 15 jaar waardierend samenwerken!

We grijpen de kans om jou als lezer deelgenoot te maken van de trots op de concrete resultaten in het gebied. Toen bekend werd dat dit verhaal geschreven zou worden hebben tientallen mensen met ons gedeeld welke bijzondere dingen hier gebeurd zijn. Van verschillende kanten kregen we ook te horen dat de ‘lessen uit Waterpoort’ ook een inspiratie zijn voor mensen elders: voor burgers met een initiatief; voor ondernemers met een droom; voor ambtenaren die volhouden; voor nieuwgierige kenniswerkers en voor authentieke bestuurders.

De tijdlijn van Waterpoort is de rode draad. We staan soms even stil bij een iemand's mooiste moment. Soms maken we een kleine omweg en vragen ons af: wat gebeurde daar nu echt? Wat maakte dat succes eigenlijk mogelijk? Hoe vertellen de mensen zelf erover? Wat hebben mensen in andere gebieden hier aan? Hoe gaat het verder hier in Waterpoort?

We hopen dat u als lezer net zoveel plezier beleeft als wij als schrijvers en herkenning en inspiratie vind in de weergave. In deze bijzondere tijd, waarin steeds meer onzeker lijkt te worden, kunnen mensen elkaar helpen in gebieden samen mooie dingen te doen. Waterpoort toont aan dat dat mogelijk is en hoe dat werkt. In die zin biedt Waterpoort ook hoop, inspiratie en houvast.

Waterpoort Werkt....Dóór!

Cees Anton de Vries - *Origame*

Thijs Witjes - *Netwerkregisseur Waterpoort*

1 Wat vooraf ging; grote opgaven en een betrokken bestuurder

Er waren zorgen in en om West-Brabant. Suiker Unie (nu: Cosun Beet Company) had in Nederland al veel locaties gesloten tot alleen Groningen en Dinteloord nog over waren. Veel verder concentreren voor schaalvergroting en efficiencyverbetering zat er niet meer in. Verdere verbetering van de bedrijfsprestaties werd vooral verwacht van het verwaarden van restproducten en hoogwaardige innovatie. Zo ontstond het idee voor een Agro & Food Cluster Nieuw Prinsenland. Een uitgestrekt kassengebied waar tuinders gebruik maken van warmte en reststoffen die vrijkomen bij de verwerking van bieten. Een duurzaam knooppunt voor de glastuinbouw, de agro- en levensmiddelenindustrie en een biobased economy.

Ronald Kramps ging aan de slag als provinciaal projectleider. In 2008 was het meeste voorwerk gedaan. Maar er knaagde iets. In het gebied speelden veel grote opgaven. Er waren zorgen over de verzilting van het Volkerak-Zoommeer. De rijksweg A4 werd doorgetrokken en veel mensen vreesden dat het gebied tussen Antwerpen en Rotterdam zou veranderen

in een industrieterrein. De Deltawerken waren eigenlijk niet afgemaakt; Bergen op Zoom was afgesneden van de zee en kampte met watervervuiling. Bij het uitblijven van oplossingen en keuzes stopten ondernemers met investeren. Het AFC Nieuw Prinsenland was wel een investering, maar de weerstand in de omgeving was groot. Ronald vroeg zich af of al die grote vragen opgepakt konden worden op een andere manier. Minder 'van bovenaf', minder 'van buiten' en minder 'tegen elkaar'?

Ronald Kramps

In 2010 ontmoette ik Cees Anton de Vries in Amersfoort bij een bijeenkomst over de Eo Wijersprijsvraag. In die tijd was ik op zoek naar een manier om regionale gebiedsontwikkeling meer bottom-up te organiseren. Cees Anton bood allerlei manieren van werken om daar concreet mee aan de slag te gaan. Mijn ontmoeting met Cees Anton de Vries en de vele gesprekken die we onder andere tijdens de autoritten naar Waterpoort hadden zijn 'life changing' geweest voor mijn manier van werken (en leven).

Cosun Beet Company
(voorheen: Suiker Unie), Stampersgat

*Jan Hoogendoorn en Yves de Boer
als betrokken bestuurders aan tafel.*

Danny Dingemans

Voorzitter Waterpoort Stuurgroep 2024-2025

*Waterpoort heeft voor mij altijd een
bijzondere samenwerking gesymboliseerd.
Onze gemeente Moerdijk wordt bijna
volledig omringd door water – het Volkerak,
het Hollandsch Diep en de Mark/Dintel. Maar
wat ooit als een grens voelde, heb ik door
Waterpoort leren zien als een verbinding.*

*Waterpoort is meer dan een project.
Waterpoort is een beleving, een manier om
te zien hoe water ons verbindt.
De werkwijze zit ondertussen in ons DNA en
laten we niet meer los.*

Ronald ontmoette juist in die tijd in Yves de Boer een provinciaal bestuurder die het gebied goed kende en die zag dat er veel potentie onbenut bleef. Hij pleitte ervoor de cultuur van het gebied, de geschiedenis en het landschap te waarderen en dat als uitgangspunt te nemen voor economische en sociale versterking. “Het stofgoud van het gebied vinden en er goudklompjes van maken” noemde hij dat. Dat sloot aan bij het voornemen van Ronald.

Is het mogelijk overheden met ‘beleidsurgenties’ en burgers en ondernemers met ‘gebiedsurgenties’ zo bij elkaar te brengen dat ze elkaar gaan helpen en versterken, in plaats van elkaar dwars zitten? Is het mogelijk de geschiedenis, de identiteit van het landschap en de mensen uit te nodigen om samen passende antwoorden te vinden voor de vragen van nu?

In de aanloop naar Waterpoort als gebiedsorganisatie stonden deze vragen centraal. En dat is vijftien jaar niet meer veranderd. Al die tijd zijn burgers, ondernemers, ambtenaren en bestuurders uitgenodigd hun zorgen én hun dromen te delen en samen het verhaal van het gebied sterker te maken.

Stoomgemaal Oosterschelde, Poortvliet

Joost Schrijnen

Mijn mooiste Waterpoort-moment was mijn ontmoeting met Henk Saeijes, de eerste bioloog die HID Rijkswaterstaat werd en directeur van de Deltawerken. Kort voor zijn overlijden vertelde hij dat het geld langzaam opraakte. Toen de beslissing werd genomen over de open maar afsluitbare Oosterschelde, moest er een kanaal tussen Rotterdam en Antwerpen komen. Hierdoor ontstond het Volkerak-Zoommeer. Helaas waren er eigenlijk te weinig middelen om dit goed uit te voeren.

Waterpoort bleek vervolgens de verbinding te zijn tussen de verschillende actoren rondom het meer en de Delta. Dit ontdekte ik op het terras voor het Huys van Roosevelt in Oud Vossemeer. Dankzij de inzet van vele ondernemers en de steun van creatieve ambtenaren van de provincie Brabant, die het netwerk oprichtten en ontsloten, kwam deze verborgen schat tot leven. Dit is de beste vorm van gebiedsontwikkeling die ik ken.

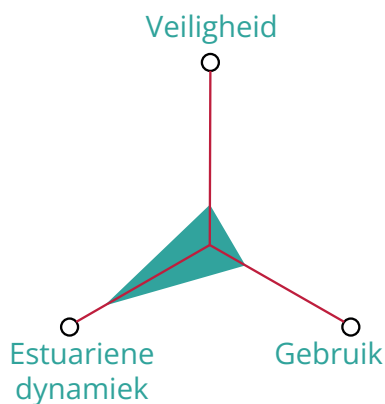
*Blauwalg in de **Galathese haven**
van Ooltgensplaat*

2 Het kwartier maken; *persoonlijk vastpakken juist als het ingewikkeld is*

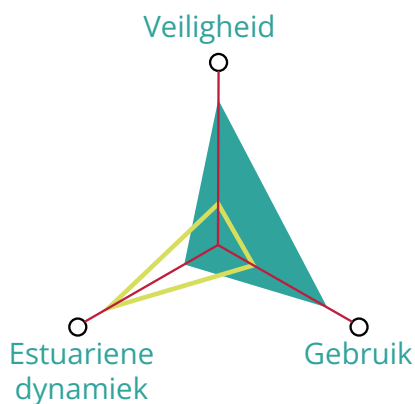
In 2009 en 2010 werden veel gesprekken gevoerd. Op dat moment was er nog geen verhaal, geen thema en geen begrenzing. Aan keukentafels werd gevraagd waar de mensen zich zorgen over maakten, waar ze trots op waren en hoe het verder moest in het gebied. Al snel werd duidelijk dat eenvoudige oplossingen schaars waren. En velen hadden zich teleurgesteld met de ruggen naar elkaar en naar de problemen gekeerd. Er was boosheid, wantrouwen. De toekomst van het Volkerak-Zoommeer (VZM) bleek een venijnige splijtzwam. Zout maken betekende sluizen die de pleziervaart zouden verstoren en boeren zouden beperken in irrigatie.

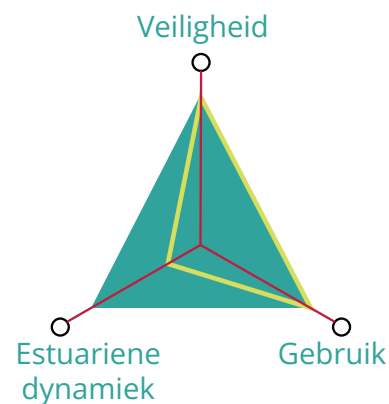
Er werd besloten om de situatie te nemen zoals die was en geen gepolijst 'marketingverhaal' te schrijven. De tegenstellingen en dilemma's dienden tegemoet getreden te worden. De toekomst van het VZM, waar zoveel problemen bij elkaar kwamen, op de grens van drie provincies: dát werd de kern van het gebiedsproces.

Situatie rond 1700

Situatie na de deltawerken

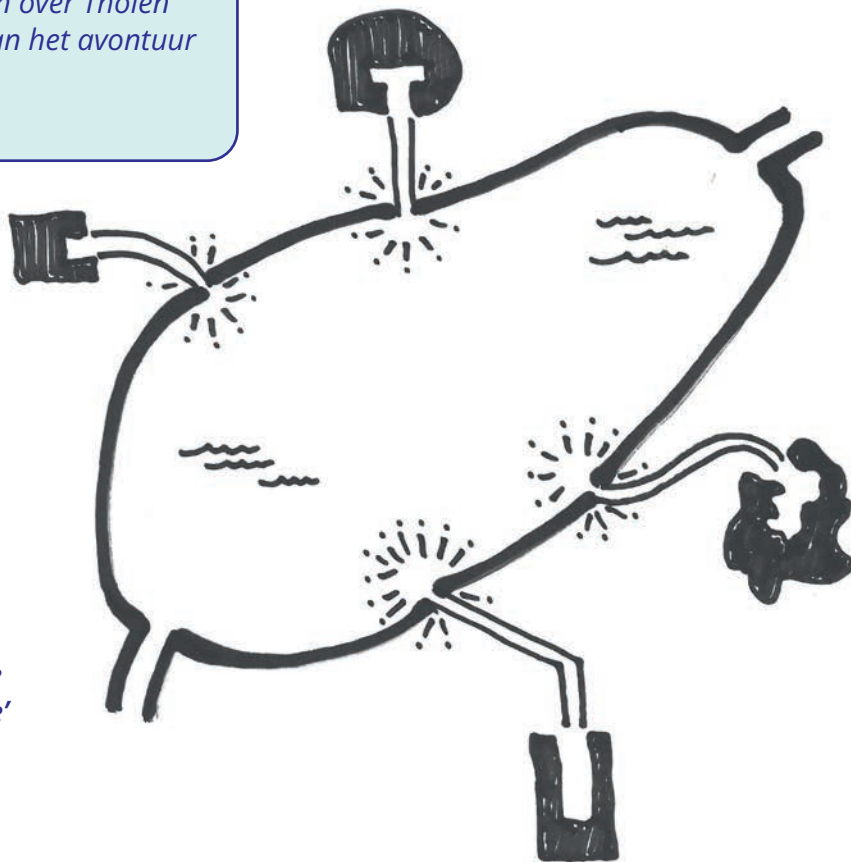
Ideaal voor 2015 en verder

Zoeken naar een balans in de Zuidwestelijke Delta

Marty Braat

De allereerste tour door het gebied met de oprichtende bestuurders. Daar stonden we in een prachtige polder op Goeree-Overflakkee... vol in de vriezende wind. Ik leende Ada Grootenboer, toen nog wethouder in Moerdijk, mijn sjaal voor de kou. Hier in deze polder werden de verbondenheid in het gebied en de kansen al snel zichtbaar. Kansen was trouwens het thema tijdens de gehele tour van Bergen op Zoom via Benedensas, Willemstad, Fort Sabina, Goeree-Overflakkee en over Tholen weer terug. Een mooi begin van het avontuur Waterpoort!

Er werden excursies en workshops georganiseerd voor ambtenaren en bestuurders rond het water. En wat bleek: 'de overkant' was grotendeels onbekend terrein. Ook de gemeenschappelijke geschiedenis was onbekend. Zo bleek de naam 'Waterpoort' wonderwel goed gekozen: gemeenten die van oudsher met havenkanalen verbonden waren met het open water. Deze 'waterpoorten' waren de plekken waar handel en vervoer bij elkaar kwamen, waar kerkjes gesticht werden en markten ontstonden.

Een Waterpoort bij elke havenmond. Herkenbaar voor de specifieke plek en tegelijk 'familie' van de andere 'Waterpoorten'.

Waterpoort werd uiteindelijk begin 2012 een formele gebiedsorganisatie. Juist in die tijd ontdekten we dat de verwijten en het wantrouwen vaak een begin hadden in 'de liefde voor het gebied'.

Op zoek naar 'het verhaal van het gebied' bleken mensen elkaar enorm goed te vinden. Ook als ze verschillende belangen hadden. Het beginpunt was steevast de persoonlijke beleving. Iedereen werd gehoord. Iedereen was welkom met het eigen verhaal. Waterpoort kon dan helpen met de verbinding met de plek en met andere partijen.

Het Waterpoort-gebied strekt zich uit van Tholen, Goeree-Overflakkee, Steenbergen, Bergen op Zoom, Moerdijk en Halderberge. Het is het grensgebied van droog en nat, van zand en klei; de overgang van zout en zoet, natuur en cultuur, de zone waar protestant en katholiek heel dicht bij elkaar komen. Juist deze complexiteit was het unieke karakter van het gebied.

De Waterpoort-organisatie kwam uit de startblokken met de opdracht en het verlangen om hier op een nieuwe manier gebiedsprocessen te organiseren. Passend bij de mensen, passend in het landschap.

De schorren van Sint-Annaland vormen een groot contrast met het agrarische landschap van Tholen. 'De Delta' op zijn mooist en tegelijkertijd lastig bereikbaar en beleefbaar.

Interview Jos Akkermans

Jos: 'Ik dacht: verdorie, hier zou je toeristisch iets mee moeten dóén'

Jos Akkermans begon als boer maar zag al snel dat er méér mogelijk was op zijn land. Hij startte een natuurcamping en breidde uit met kanoverhuur. Tot hij op een dag bij Benedensas stond en dacht: dit is het mooiste plekje van West-Brabant. "Vanaf de dijk kijk je uit over het Krammer-Volkerak, de polders van De Heen en de Steenbergse Vliet. Het is een plek die sereniteit uitstraalt, alsof je teruggaat in de tijd. Ik dacht: verdorie, hier zou je toeristisch iets mee moeten dóén."

Die kans kwam toen Benedensas te koop stond. Jos wist dat hij snel moest handelen. Met een groep van vijftien mensen verzamelde hij investeringen en kocht het gebied. "Dat geld was zo bij elkaar. Iedereen zag de potentie van deze plek."

Een muur van regels

"Maar na de koop begonnen de echte uitdagingen", biecht Jos op. "We liepen aan tegen regels van het stiltegebied, bestemmingsplanwijzigingen, bouwvergunningen en horecavergunningen. Daar ben je zomaar vijf jaar mee bezig. Maar we moesten snel handelen, anders liepen we erop leeg."

Gelukkig was er Waterpoort

Benedensas viel binnen het gebied van Waterpoort. "We gingen al gauw met de provincie en de gemeente rond de tafel en spraken samen af: we willen exploiteren, maar wél binnen een jaar starten. Dat dwong ons tot planmatig werken." Een cruciale rol was weggelegd voor Martin Eijkelhof vanuit Waterpoort. "Je hebt te maken met ambtenaren die volgens procedures moeten werken en waarbij het lang kan duren. Gelukkig zorgde Martin voor versnelling. Elke keer als we hoorden: 'Dit kan niet', ging hij erop af. 'Niet kunnen? Dit moet!' Zonder hem waren we absoluut vastgelopen."

Elkaars wereld willen begrijpen

Dankzij Waterpoort verzandde het project niet in bureaucratie. Jos: "Kijk, als ondernemer word je soms gek van alle omwegen. Dan wil je schreeuwen: waarom kan het niet gewoon? Maar Martin hield het neutraal en sprak de juiste taal. Andersom leerden wij juist de regels beter te begrijpen. We kregen meer begrip voor elkaar. En dát heb je nodig."

Jos nipt van zijn koffie en denkt na. "Waterpoort ging om de gezamenlijke waarde. Ondernemers en overheid hebben elkaar keihard nodig. Waterpoort liet zien hoe het wél kan. Door mensen bij elkaar te brengen die elkaars wereld willen begrijpen."

Waterpoort stroomt verder

Benedensas is een bruisende plek met horeca, vakantiewoningen en een tuin waarin gasten ontspannen tafelen. Jos' zoons, Jeroen en Robbert, hebben het bedrijf overgenomen, maar de lessen van Waterpoort blijven. "Wat we vooral hebben geleerd, is hoe je samenwerking zoekt en benut. De manier van werken bij Waterpoort nemen we overal in mee. Door ons open te stellen, interesse te tonen en altijd het gezamenlijke belang te zoeken."

GRENZELÖZE SAMENWERKING
OP DE OVERGANG VAN WATER EN LAND

WATERPOORT

**STRAND-
VAKANTIE-
LAND**

**METROPOOL
ROTTERDAM**

**METROPOOL
ANTWERPEN**

**ROMANTISCH
BRABANT
VAN GOGH**

*Deze Omgevingsschets
laat zien hoe Waterpoort
als een verborgen parel
in de omgeving ligt.*

Verhaal: Marcel uit Zwolle

Bekijk een gebied als geheel,
zoals je een mens als geheel
bekijkt

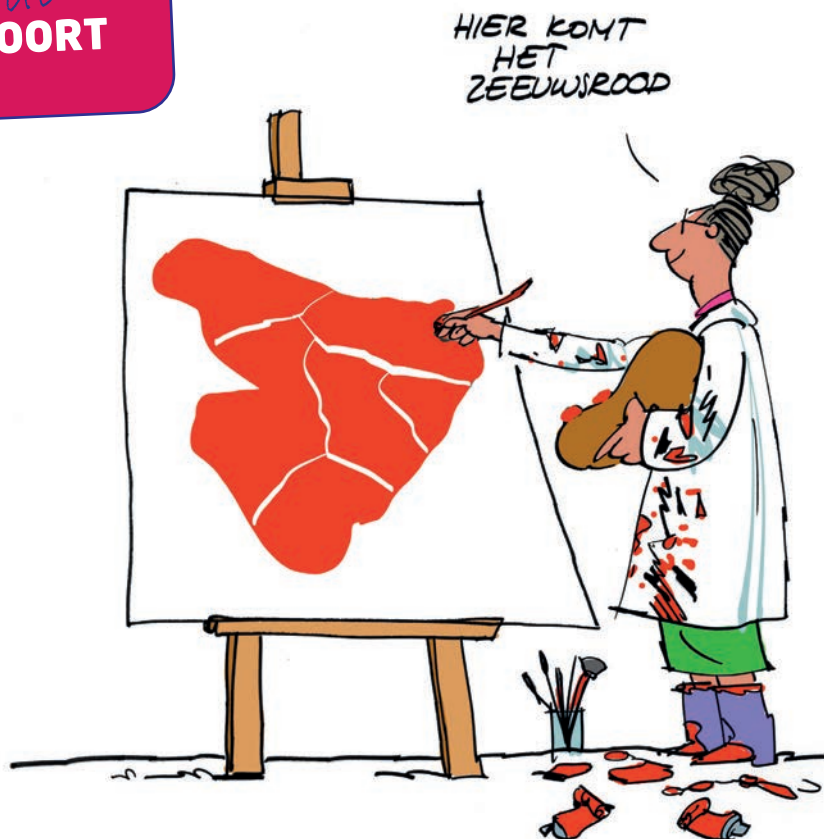
Dit waargebeurde verhaal gebruikten we vaak om de Waterpoort werkwijze voor iedereen duidelijk te maken.

Marcel had een baan en een huis in Zwolle. Hij had een vrouw, twee kinderen, een baan en alles leek okay. Maar door een beetje pech had hij ook een schuld van €14.000. Hij slaagde er niet in die af te betalen. De schuldeisers verloren hun geduld. Het gezin kwam in geldproblemen. Twee jaar later vond een journalist Marcel in een slaapzak bij het station. Hij was zijn baan, zijn huis en zijn vrouw en kinderen kwijt. Wat was daar gebeurd?

De journalist ontdekte dat Marcel in een jaar tijd door 48 (!!) partijen was geholpen. Elke hulp was goedbedoeld, maar..... na een jaar had deze hulp €269.000 aan kosten gemaakt, terwijl de schuld van Marcel door rente en kosten was opgelopen tot €19.000.

Elke hulp werd aangeboden door goede, capabele mensen, met duidelijke doelen en protocollen. Ze werden aangestuurd door managers die het goede voor ogen hadden. Maar het effect was groot menselijk leed en grote maatschappelijke kosten.

Deze manier van werken is gebaseerd op procedures en aanbod. We noemen dat 'Modus 1'. Kan het ook anders? Jazeker! Als één hulpverlener had aangebeld en gezegd: "Goedemorgen Marcel, hoe gaat het met u? En wat heeft u nodig zodat u uw probleem kunt oplossen?" En stel je voor dat die hulpverlener dat was gaan regelen! Misschien was dan €200.000 aan kosten bespaard en had Marcel nog een huis, een baan en een gezin? De persoonlijke verbinding en het aanspreken van de kracht van mensen noemen we 'Modus 2'.

Interview Frank Hommel

Frank: 'Waterpoort draaide het om. Geen plannen vanachter een bureau, maar sámen aan de slag'

Waterpoort veranderde de manier waarop gemeenten, ondernemers en inwoners samenwerkten. Frank Hommel zag het van dichtbij. Als wethouder van Tholen was hij vanaf het prille begin in 2011 betrokken. "We werkten al samen met buurgemeenten, maar nooit zó intensief. En zeker niet rondom water."

"Beslissingen kwamen van bovenaf, afdelingen voerden uit. Maar zo liep je al snel vast in tegenstrijdige regels", blikt Frank terug. "Waterpoort draaide het om. Geen plannen vanachter een bureau, maar sámen aan de slag: met inwoners, ondernemers én overheden. Mensen kwamen met een droom,

wisselden telefoonnummers uit en gingen in mogelijkheden denken. Dat is écht heel anders."

Wat zijn mooiste Waterpoort-moment is?

Frank denkt terug aan het begin: de ondertekening op de dam tussen Sint-Philipsland en Oude Tonge. "Op die dam, met de haren én de papieren wapperend in de wind, dáár begon Waterpoort."

Toch raakt iets anders hem nog meer. "Al die initiatieven die van de grond gekomen zijn – meer dan honderdtwintig! En het mooiste is: bijna iedereen blijft betrokken. Er is een unieke chemie ontstaan, waardoor initiatiefnemers elkaar nog steeds opzoeken."

De Waterpoort-aanpak werkt overal

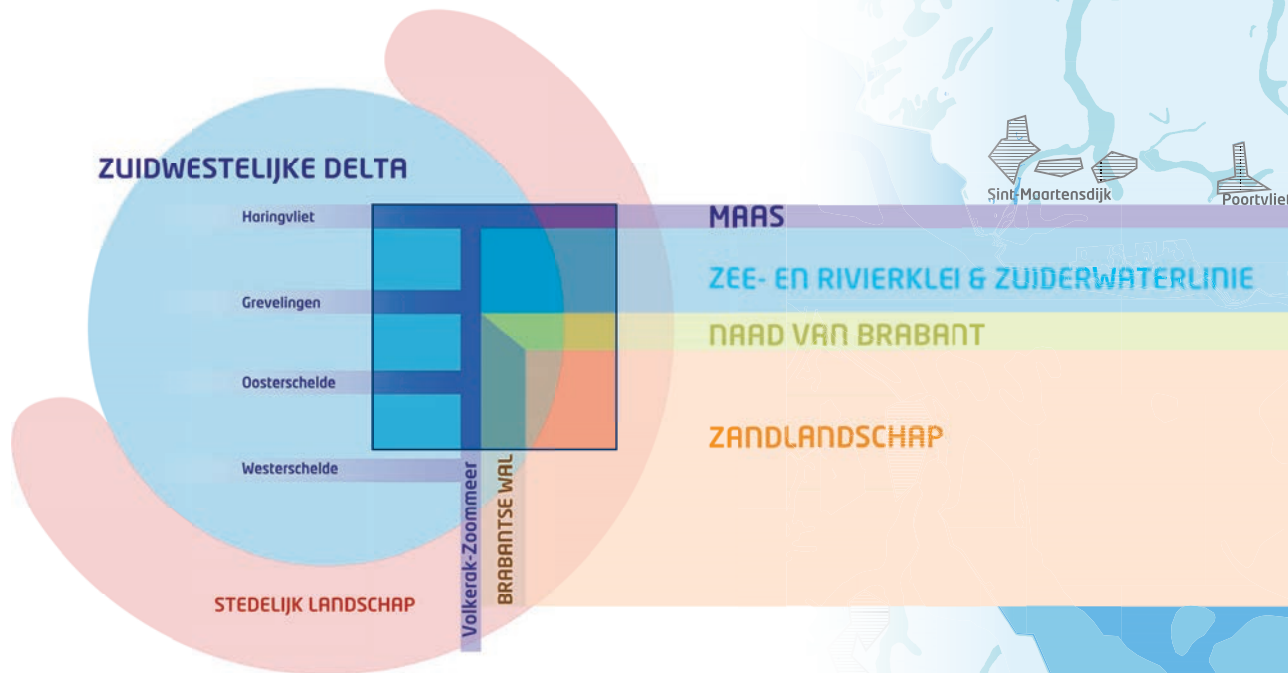
Frank ziet die kracht van Waterpoort nog altijd terug. "Het gaat erom dat je samenwerkt en elkaar versterkt. Dan gaat het niet om wie het hardst roept, maar om het idee waar de meeste mensen in geloven. En die aanpak werkt overal – of je nu in Tholen bent of daarbuiten."

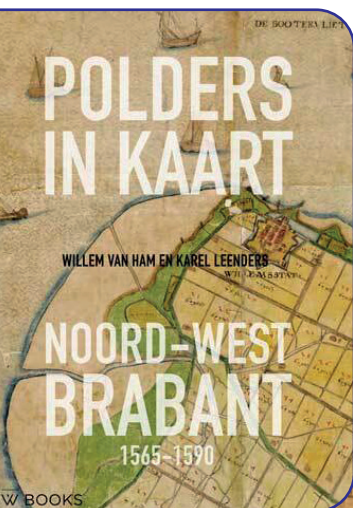

De **Waterpoort Waardenkaart** (rechts) geeft door de oogharen een beeld van de verhalen en ontstaansgeschiedenis van het landschap in deze regio; de voordelta van de Zuidwestelijke Delta.

De **schematische Mondriaan** (hieronder) laat zien hoe bijzonder rijk en divers de ondergrond in dit gebied is; er komt enorm veel samen!

Gastelse kaart 1565

De eerste meetkundig correcte kaart uit die tijd.

Philip van Dueren Den Hollander (links) deed mee met de Waterpoort Academy om de Gastelse Kaart en Mauritskaart opnieuw uit te brengen.

Mauritskaart 1590

De eerste inpolderingen laten duidelijk verschil zien met de Gastelse kaart.

Martin Eijkelhof

*Wat niet mocht maar toch bleek te kunnen:
Van fase 1 naar fase 2*

In 1991 openden Ria en Kees de Neve het eerste gedeelte van jachthaven De Schapenput in De Heen. De provinciale bestuurder zegde destijds mondeling toe dat bij succes het tweede gedeelte van de haven mocht worden aangelegd. Maar in de jaren erna maakten nieuwe provinciale plannen deze uitbreiding onmogelijk. Kees probeerde jaren lang de toestemming voor de uitbreiding - de tweede fase - te verkrijgen, zonder succes. Uiteindelijk richtte hij zich in 2013 tot CdK Wim van de Donk, die een onderzoek liet uitvoeren. Dit leidde tot een nieuwe kans voor uitbreiding, die na overleg met betrokken partijen en het verkrijgen van benodigde vergunningen in 2016 werd voltooid. Deze tweede fase van de jachthaven werd op 25 mei 2016 geopend, precies 25 jaar na de start van de eerste fase. Een kroon op jarenlang volhardend werk en samenwerking.

*Dit is mijn mooiste Waterpoort-moment!
Een lokale ondernemer met een ambitieus plan en een enorm doorzettingsvermogen, een Modus 2-aanpak om anders tegen deze situatie aan te kijken en mijn overtuigingskracht om collega-ambtenaren en bestuurders te laten zien dat dit plan haalbaar en waardevol is.*

Jachthaven De Schapenput, De Heen

3 De start; *oprecht uitnodigen, aandacht geven en niet meer loslaten*

In 2010 en de jaren daarna bleken verschillende beleidsopgaven speelbal te zijn van belangen elders: van Den Bosch, Middelburg en Den Haag, tot Brussel en soms nog verder weg. De stem van het gebied werd niet gehoord. Waterpoort zette daar eigenwijs principes, uitgangspunten en processtappen tegenover die anders waren. Misschien wel tegen wil en dank begon men te spreken van 'de Waterpoort-werkwijze'. Binnen ambtelijke overleggen begon men te oefenen met het persoonlijk maken en het gebruiken van de complexiteit. Het gesprek in het gebied begon van toon te veranderen. Een nieuw geluid, nieuwe kansen. Stel dat kleine recreatieondernemers een route zouden maken, met een gedeeld verhaal en aanvullende diensten; dat zou tot meer succes kunnen leiden! De bestuurders werden nieuwsgierig. Blijkbaar werd iets anders van ze verwacht dan ze gewend waren. In 2012 kwamen de bestuurders bij elkaar voor een werksessie in Bergen op Zoom. Het werd een eye-opener. Samen met het Waterpoortteam werd geoefend in het voeren van ontwikkelgesprekken. Dat was ook het moment dat we met elkaar de conclusie trokken dat er echt iets te leren was. Samenwerken en doorleefd volhoudbaar resultaat boeken ontstaat niet vanzelf. Alleen wanneer de betrokkenen leren anders naar zichzelf, elkaar en de omgeving te kijken, kunnen ze ook andere resultaten boeken. In de

Maagd was de conclusie: dit proces komt alleen verder door het TE DOEN. Erover praten helpt niet: de gedeelde ervaring wel.

Op een mistige herfstavond werden de voornemens van Waterpoort voor het eerst breed gepresenteerd aan mensen uit het gebied. Halverwege de avond ontstak een van de ondernemers in woede: "Dat klinkt allemaal wel mooi wat jullie zeggen, maar kijk eens naar mijn situatie. Ik ben al 20 jaar bezig met mijn plan en met de overheid kom ik geen steek verder." Ten overstaan van tientallen streekgenoten was de spanning te snijden. Waterpoort kon niet beloven iets op te lossen wat al 20 jaar vastzat. Maar wegstijgen en weglopen zou het hele verhaal ontkrachten. Trouw aan onze principes konden we hem uitnodigen voor een verkennend proces. Iedereen wist meteen dat dit echt een testcase zou worden.

We zijn het gewoon gaan DOEN: complexe dilemma's agenderen via de persoonlijke ervaring. Zonder garantie vooraf. Maar met de belofte dat we elkaar zouden helpen en zo op zoek zouden gaan hoe het gebied beter te maken. Dus via concrete casussen. Dat vergde van iedereen stapjes die men niet gewend was. De ambtenaren, burgers en ondernemers die daartoe bereid waren, hebben ook in moeilijke situaties steeds niet opgegeven. Eerst met kleine succesjes en later met grote doorbraken ontstond zo het bewijs dat de Waterpoort-werkwijze deugde.

Petra Wevers

Mijn Waterpoortmoment begon in 2017, toen het jaarthema 'suikerbiet' leidde tot nieuwe dromen voor Zevenbergen Noord. Vanuit mijn passie voor natuurlijk spelen en ontmoeten ontstond het idee voor een plattelandsbrunch. Dat groeide uit tot een bruisend Waterpoort-evenement; Bietje Koekoek. Ik ontdekte hoe een idee, gedragen door Waterpoort, kan uitgroeien tot iets dat blijvend verbindt.

De Roode Vaart in Zevenbergen tijdens aanleg.

De Roode Vaart in Zevenbergen na aanleg.

Festival 'n Bietje Koekoek
Oude Suikerfabriek | Zevenbergen

Niels Aten

Ontmoeten, praten, dromen, doen: dat is voor mij de kern van Waterpoort. We hebben daarin als Waterpoort-team onze weg moeten zoeken, en die reis was fantastisch. Ik heb me zelf al snel vastgebeten in het heropenen van de Roode Vaart door het centrum van Zevenbergen. Overheden werkten langs elkaar heen aan hun eigen plannen, in een politiek zeer gevoelig dossier over de toekomst van het Volkerak-Zoommeer. We hebben steeds het gebied centraal gezet: hoe kunnen we plannen samenbrengen en meervoudig waarde creëren? De zoetwatervoorziening van een groot gebied in combinatie met het terugbrengen van water in het centrum van het dorp bleek de sleutel.

Het vergde moed van ambtenaren, bestuurders en belangenorganisaties om over de eigen schaduw heen te stappen. Een bijzonder moment was tijdens een cruciale gemeenteraadsvergadering over het plan: een raadslid vertelde over hoe zijn vader als raadslid had gestemd voor het dempen van de Roode Vaart in de dorpskern, en hij nu zelf, 35 jaar later, ging meestemmen om het water weer door de dorpskern te laten stromen. Daar zat veel in van wat Waterpoort de moeite waard maakte.

De Roode Vaart in Zevenbergen na aanleg.

Jean-Marie Buijs

Mijn eerste contact met Waterpoort in 2012 als bewoner bij een masterclass gebiedsontwikkeling in Steenbergse vormde het begin van een waardevol traject. Werksessies met initiatiefnemers in de Cruislandse kreken leidden tot een gebiedsperspectief én concrete acties om het gebied beter te ontsluiten. Bij de Hogeschool Zeeland begeleidde ik vervolgens de Atlas van Waterpoort als onderzoeksproject. Hier kwamen voor mij twee werelden samen: mijn rol als betrokken bewoner en als praktijkgericht onderzoeker.

De Waterpoort Academy verdiepte met intervisie mijn inzicht in het verbinden van betrokkenheid en kennisontwikkeling. Wat Waterpoort uniek maakte was de ondersteuning van lokale initiatieven op regionale schaal. Hoewel het programma eindig is, hoop ik dat de ideeën blijven stromen. Vanuit de Academy-filosofie om te blijven dromen, zie ik volop kansen om via praktijkgericht onderzoek bij te dragen aan de toekomstige opgaven voor deze regio. Ik sta hier graag voor open.

Blauwe Sluis, Steenbergse

Ineke van de Weijgaert

Stel je eens een plek voor die uniek is in de wereld, maar langzaam in verval raakte. Vergeten, totdat een idee ontstond: de restauratie van de Keenesluis. Een vraag aan Rijkswaterstaat maakte het verschil: "Kan de Nationale Sluizendag 2017 bij de Volkeraksluizen worden gehouden? Dan kunnen we het 50 jarig bestaan van de Volkeraksluizen (grootste binnenvaartsluizencomplex van Europa) vieren én de Keenesluis onder de aandacht brengen tijdens een excursie. De Keenesluis is een kleine sluis die ook in de gemeente Moerdijk ligt en smeekt om restauratie."

Wat er toen gebeurde was magisch: de kracht van samenwerking. Martin Eijkelhof coördineerde met Rijkswaterstaat, provincie Noord-Brabant en waterschap Brabantse Delta om de Keenesluis te restaureren. De restauratie werd aangekondigd tijdens de Nationale Sluizendag 2017, waar de sluis onder de aandacht werd gebracht.

Waterpoort heeft mij geleerd: als je mensen samenbrengt, als je de juiste energie kanaliseert, dan kun je wat onmogelijk lijkt mogelijk maken. Het is de kunst van het samenbrengen van: iemand die wil, iemand die doet en iemand die helpt.

Keenesluis, Standdaarbuiten

Foto: Skyvisie

Boek:
'Op zoek
naar de bron
van Waterpoort'
december 2010

Boek:
'Dit is Waterpoort'
27 juni 2013

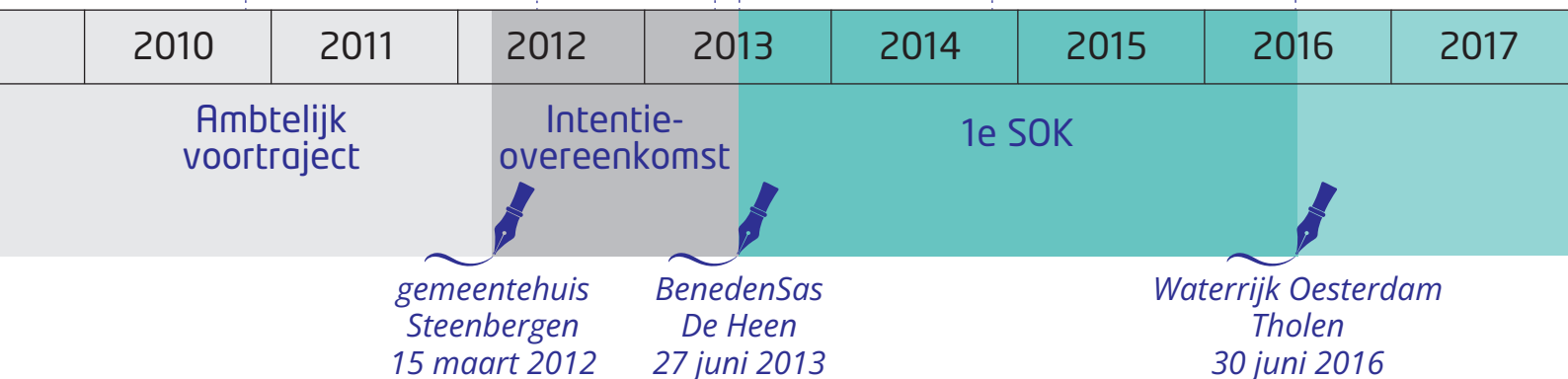
Magazine:
'Wij zijn
Waterpoort'
juni 2016

'2e conferentie
Waterpoort'
14 maart 2013

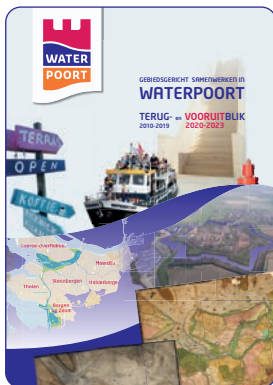
'3e conferentie
Waterpoort'
27 november 2014

'1e conferentie
Waterpoort'
28 juni 2012

*Uitgave:
'IK ben
Waterpoort'
31 oktober 2018*

*Magazine
'Gebiedsgericht
samenwerken
in Waterpoort'
16 september 2019*

*Prentenboek:
Het verhaal van
Waterpoort
2011-2023'*

*Boek:
'Waterpoort
zit in mij'
Het verhaal van
Waterpoort
2010-2025'*

*'Besluit stoppen
& memorabele
afronding'
Bovendonk,
Hoeven
16 december 2024*

2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	
2e SOK		3e SOK				4e SOK	Memorabele afronding & kickoff nieuwe netwerkbeheerders	
 <i>Cosun Innovation Center Dinteloord 10 oktober 2019</i>		 <i>Mauritshuis Willemstad 14 december 2023</i>				<i>BenedenSas De Heen 8 mei 2025</i>		

Yves de Boer

De mooiste Waterpoort-momenten als gedeputeerde destijds (2010-2015) waren de keren dat ik in het gebied in gesprek was of ging met inwoners, ondernemers en bestuurders. Telkens was er het wederzijdse gevoel en behoefte om de kwaliteiten en ondernemingslust in het gebied voelbaar en zichtbaar te maken; samen op zoek naar "het stofgoud".

STOFGOUD VAN DE REGIO

gedeputeerden

Provincie Noord-Brabant

Yves de Boer

Johan van den Hout

2010

2011

2012

2013

2014

2015

2016

2017

bestuurlijk voorzitters Waterpoort

Jan Hoogendoorn
onafhankelijk voorzitter

Saskia Boelema

gedeputeerde Water en Bodem provincie Noord-Brabant en lid van de Waterpoort-stuurgroep

Mijn mooiste Waterpoort-moment was het horen van de ambassadeursverhalen bij mijn allereerste Waterpoortbijeenkomst, kort na mijn aantreden als gedeputeerde. Voor mij brachten die energieke verhalen op dat moment het water letterlijk in beweging. Het was merkbaar dat de energie die daar ontstond eenieder inspireerde. Waterpoort heeft mensen uit verrassende hoeken samengebracht en doorbraken gerealiseerd. Een mooi samenspel waar we trots op mogen zijn.

Rik Grashoff

Peter Smit

Hagar Roijackers

Saskia Boelema

2018

2019

2020

2021

2022

2023

2024

2025

Silvia Bal
onafhankelijk voorzitter

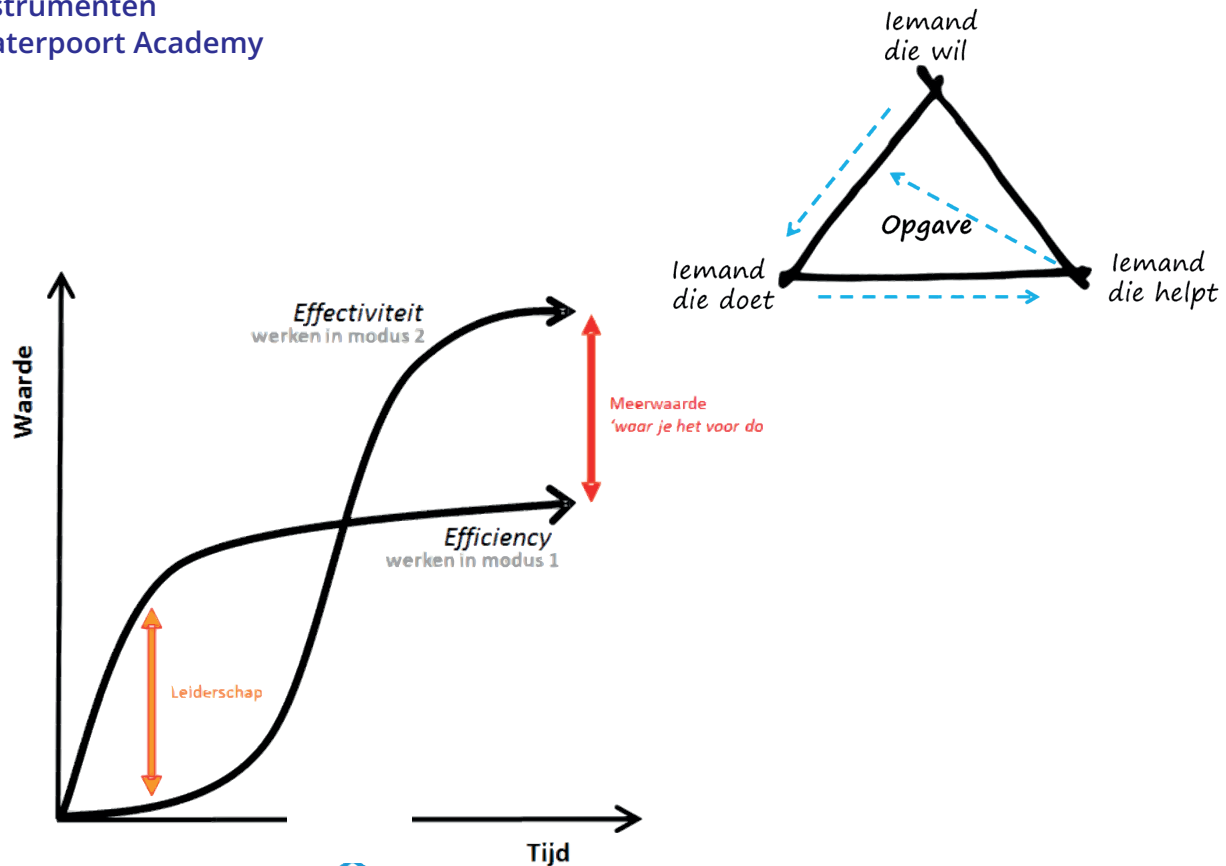
Silvia Bal
'Alleen ga je misschien sneller, maar samen kom je verder.'

Thomas Zwiers
onafhankelijk voorzitter

Danny Dingemans
*wethouder
gemeente
Moerdijk*

1. Wat is voor mij ECHT belangrijk? *(focus, persoonlijk maken)*
2. Wat zie ik dan gebeuren? *(visualiseer succes)*
3. Wat/wie heb ik daarvoor nodig? *(neem verantwoordelijkheid)*
4. Wat ga ik nu doen? *(actie, handelingsperspectief)*

4 De structuur zit in de cultuur; zelfvertrouwen groeit in het samen doen

Het werd steeds duidelijker dat de kracht in het gebied zat in het vastpakken van de mogelijkheden die voorhanden waren. Eeuwenlang hadden de mensen in hun bestaan voorzien in het landschap, met zoutwinning, bedijking, vervoer. Oorlogen werden juist hier in dit tussengebied gevoerd. Natuurrampen gebeurden met regelmaat. Maar steeds gingen de mensen niet bij de pakken neerzitten. Ze gingen weer aan de slag. Daarom was duidelijk dat Waterpoort vooral de mensen moest helpen. Dus Waterpoort werd geen gebouw, maar een ondersteuning van initiatieven. Al vroeg zijn we die ondersteuning gaan aanbieden als leerproces.

We noemden dat de 'Waterpoort Academy', omdat we trots waren dat we met de principes van het gebied samen leerden hoe concrete initiatieven verder gebracht konden worden. Deelnemers deden mee met een eigen idee of plan. In vier dagen, verspreid over zo'n drie maanden, hielpen we elkaar een 'onomkeerbaar beginnetje' te maken. De deelnemers waren een mix van ambtenaren, ondernemers en burgers. Alleen het aanhoren van elkaars dromen en dilemma's was al een feest!

Cees Anton de Vries organiseert leerprocessen. Dat deed hij al lang. Maar in Waterpoort groeide zijn benadering uit tot een echte

'gebiedsacademie'. Het bleek een schot in de roos. Kleine en grote initiatieven bleken plotseling te lukken als je ze benaderde vanuit persoonlijke passie, liefde voor het gebied en in verbinding met andere mensen. Dat klinkt zo vanzelfsprekend, maar dat is het niet. Eigenlijk staat het haaks op de manier van werken die we gewend zijn. Het was niet een trucje dat je in de bestaande praktijk toepast, terwijl je gewoon doorgaat met wat je deed. Het is gewoon een andere benadering. Cees Anton noemde dat 'Modus 2'; hier noemden we het 'De Waterpoort-werkwijze'.

De Waterpoort-werkwijze nodigt mensen uit om dat wat ze belangrijk vinden met anderen waar te maken. Waterpoort biedt zo de 'ruimte' om uit de vastzittende belemmeringen te stappen en met anderen te gaan verkennen wie en wat er nodig is om het wel te laten slagen. De droom kan groot zijn, maar je begint klein. Zo begint een warm en doorgaand proces waarin het 'moeten', 'willen' en 'kunnen' elkaar steeds krachtiger maken. Onderweg worden de burgers, ondernemers en overheden betrokken die nodig zijn voor succes. Ieder doet mee vanuit het eigen belang. Samen help je het initiatief en samen maak je het gebied beter.

Door de jaren heen gingen steeds meer mensen zeggen: "Dit idee is belangrijk, maar het lukt nooit – behalve als we het via Waterpoort proberen. Dan lukt het misschien wel; dat is onze enige kans!"

Mauritshuis
Willemstad

Waterpoort Academy Edities

121 deelnemers

2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
------	------	------	------	------	------	------	------

Waterpoort Academy 'Verbredingsdagen' + 'Special'

30 deelnemers

10 deelnemers

		Bovendonk Hoeven		
8	9	10	11	12
2018	2019	2020	2021	2022
			1+2	3+4

Thijs Witjes

Na mijn deelname aan de Waterpoort Academy in 2017 mocht ik het jaar erop aan de slag als begeleider. Dat was fantastisch! Maar hoe doe je dat? Eén van de deelnemers bleef maar informatie aan mij delen over wel drie dromen die door en langs elkaar heen liepen. Ik dacht; 'help!', hoe moet ik deze deelnemer nu helpen?' Cees Anton liet zich niet verleiden in de materie te duiken. Ik leerde daardoor dat zelf ook niet te doen. Mijn les als begeleider was om aan de deelnemer terug te geven dat ik er nog geen chocolade van kon maken. Het was aan de deelnemer daar wat mee te doen aan de hand van de instrumenten, in dit geval de 2x2 vragen.

Fort Henricus kort na renovatiewerkzaamheden.

Kim van den Berg

Voor mij is het mooiste van Waterpoort de mensen. Toen ik in 2017 de Academy deed met mijn casus, het versterken van de Stelling van Willemstad, leerde ik niet alleen een manier van werken kennen die heel goed bij mij past, maar ik kreeg er in één keer een heel mooi en waardevol netwerk bij. Een netwerk van allerlei verschillende mensen met allemaal eenzelfde passie: hun eigen droom waarmaken. Dit deed je niet alleen, maar je hielp elkaar hierbij.

Dat ik dit de laatste jaren ook als begeleider heb mogen doen vind ik heel bijzonder. Met een team begeleiders waar ik veel van geleerd heb en met wie ik een bijzondere band heb opgebouwd. Het enthousiasme spatte ervan af en samen hebben we zoveel bereikt. En het idee dat ik ergens misschien een droom van iemand een beetje verder heb kunnen helpen, is waar ik het meest trots op ben en wat ik altijd vanuit Waterpoort met me mee zal dragen.

Mauritshuis, Willemstad

Natasja Rijsdijk

Mijn mooiste moment van Waterpoort was het kasteel van Wouw. Bij een bezoek aan het weiland waar het kasteel ondergraven ligt, zag ik kansen voor waterbehoud en wateroverlastvermindering. Dit leidde tot een project waarin gemeente Roosendaal, de stichting en het waterschap samenwerkten om de grachten weer open te graven. Naast cultuurhistorie en waterbeheer werd ook een ecologische verbindingszone ingericht. Tien jaar na mijn tijd bij de Waterpoort Academy werd het project succesvol afgerond.

Wat ik heb geleerd: - Nooit opgeven, altijd blijven werken aan je droom. - Kleine stappen kunnen een grote dingen in beweging brengen - In driehoekjes blijven werken en elkaar blijven aanspreken op je rol.

Kasteel van Wouw, Wouw

Interview Bas Quist

Bas: 'Opeens zag ik:

dit gebied ís water.'

Bas Quist had al een fascinatie voor geschiedenis, maar Waterpoort liet hem het grotere plaatje zien. Als ondernemer zette hij Huys van Roosevelt op, een restaurant tegenover het Roosevelt Informatie Centrum. Een plek waar hij niet alleen gerechten serveert, maar ook verhalen. “Ik wilde altijd al cabaretier worden”, lacht hij. “Nu leid ik groepen rond en vertel ik over de regio.”

Terwijl Bas Huys van Roosevelt opbouwde, werd hij gastheer van het gebied en volgde later de Waterpoort Academy. Daar leerde hij over de forten, de Eendrachtlinie en de Zuiderwaterlinie en vooral over de rol van water in de geschiedenis. “Opeens zag ik: dit gebied ís water. Het bepaalt al eeuwen

onze geschiedenis, vooral in de Tachtigjarige Oorlog en de Tweede Wereldoorlog zie je dat terug.”

Zijn mooiste Waterpoort-moment?

Dat was de fiets- en wandeltocht tussen Oud- en Nieuw-Vossemeer, samen met andere oud-deelnemers van de Academy op een terugkomdag. “We staken de provinciegrens over en ik zag hoe anderen zich verbaasden over hoe alles hier met water verbonden is. Collega’s uit Moerdijk en Andel stonden met open mond te kijken hoe wonderlijk dat was. Een bijzonder moment: ik besepte hoeveel ik had geleerd en kon dat direct delen.”

Waterpoort blijft stromen

Waterpoort leerde Bas kijken voorbij grenzen. Niet alleen van zijn dorp, maar ook van Zeeland, Brabant en Zuid Holland. Die kennis neemt hij mee. “Alles wat ik geleerd heb, deel ik weer met mijn gasten. Zo blijft Waterpoort stromen.”

Huys van Roosevelt, Oud-Vossemeer

Interview Jan Veerhuis

‘Waterpoort? Dat was samen deurtjes openmaken’

Transportman Jan Veerhuis ziet overal kansen. Alles wat hem boeit, knoopt hij aan elkaar tot iets nieuws. Zo verbouwde hij tot 2023 rijst in de retentievijvers in de wijk Albano in Oudenbosch. “Hier rijst kweken bleek hartstikke goed voor het water en de bodem”, vertelt Jan enthousiast. “En met het afval – het kaf, een soort schilletjes – kon je van alles maken.”

Jans droom: “Die rijst wilde ik aan boord van een schip waar we er – al varend – iets van maken. Biobrandstof, of meubels. Hoe mooi zou het zijn als Ikea zijn meubels maakt aan boord?” Maar volgens de wet mag een varend schip niks met zijn lading doen. Hoe kreeg hij partijen mee in zo’n vooruitstrevend idee?

De Waterpoort Academy hielp hem verder

In 2019 deed Jan mee aan de Waterpoort Academy, een programma waarin mensen met ideeën elkaar verder helpen. “We liepen allemaal tegen dichte deuren op,” zegt Jan.

“Maar samen maakten we die deurtjes open.” Waterpoort verbond hem met de juiste mensen. Spelleider Cees Anton hielp zijn vraag scherper te stellen en wees hem op bruggenbouwer Tjebbe Will. “Het ging niet om wát ik wilde, maar wíe ik nodig had.”

Dwarsdenken

Waterpoort bracht Jan niet alleen inzichten, maar ook waardevolle contacten. Naast Cees Anton en Tjebbe ontmoette hij mensen zoals Dimph Rubbens, die hem weer nieuwe ideeën en connecties opleverde. “Het mooie van Waterpoort was dat je mensen ontmoette die dwarsdenken. Je kreeg niet alleen feedback, maar ook concrete ingangen en nieuwe wegen om te verkennen.”

Het juiste verhaal op de juiste plek

Waterpoort gaf geen kant-en-klare oplossing, maar wél mensen, energie en inzichten. “Soms moet je gewoon het juiste verhaal op de juiste plek vertellen.” Ook ná Waterpoort blijft hij verbindingen zoeken. “Je doet niks alleen. Er is altijd wel iemand die een deur opent.” Met die instelling werkt hij verder aan zijn droom van de productievloot. “In 2028 gaat het gebeuren, let maar op.”

Rijstvelden van Albano, Oudenbosch

Dolores Bijl

Waterpoort heeft mij geleerd om hulp te vragen en samen te werken. Dankzij Waterpoort besef ik dat ik niet alles alleen hoeft te doen. Mijn passie is om anderen kennis te laten maken met de rijke historie van Sint-Maartensdijk, vooral het kasteel en zijn beroemde bewoners, Frank van Borssele en Jacoba van Beieren. Waterpoort gaf mij waardevolle handvatten, waardoor ik mijn netwerk heb vergroot en ben gegroeid als persoon. Ik heb geleerd dat anderen geen concurrenten zijn, maar juist een aanvulling en versterking voor het bereiken van mijn doel. Samen kom je verder!

Eric Verheijen

De Waterpoort-methode van win-win-denken is voor mij een rode draad geworden. Het besef dat er altijd een gezamenlijke uitkomst mogelijk is, heeft mijn manier van werken en denken fundamenteel veranderd. Een doorbraakmoment was toen ik leerde om mijn ideeën eerder te delen, zonder angst dat ze 'niet goed genoeg' zouden zijn. Door mensen vroeg te betrekken, kreeg mijn concept niet alleen meer vorm, maar werd het ook sterker en levensvatbaarder.....

-- Zie Hoofdstuk 9 voor vervolg. --

Artist Impression van Kasteel Smerdiek zoals dat er in vroege dagen gestaan heeft.

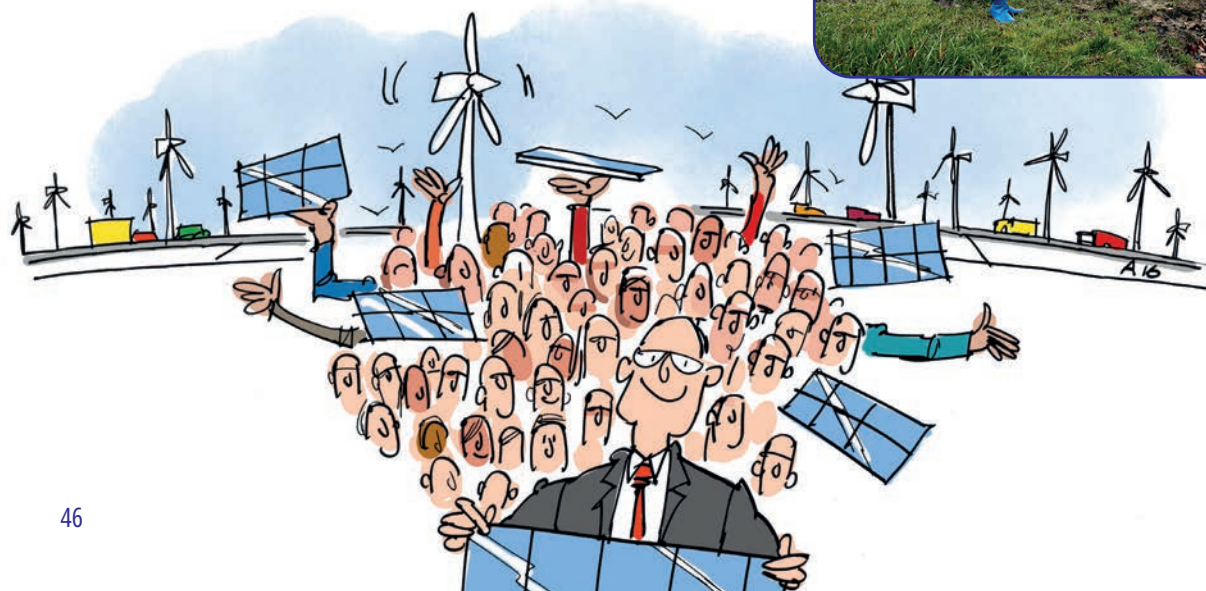
De Dorpsmolen

Met 28 windmolens langs de A16 tussen de Moerdijkse brug en de Belgische grens, wordt de komende 25 jaar schone energie opgewekt.

Een kwart van het rendement uit de windmolens wordt geïnvesteerd in lokale energieprojecten die gaan over twee onderwerpen; energie besparen en energie schoon opwekken. Iedereen kan aan de projecten meedoen.

Monique Sweep

Ik herinner me vooral de prettige en boeiende werkwijze van Waterpoort. Wat in mijn geval leuk was, was dat de gemeenteambtenaar waar ik veel mee te maken had, in dezelfde Academy zat. We hebben elkaar daar anders leren kennen en elkaar geholpen met ons idee vorm te geven. In een boeiend proces heb ik het plan ook succesvol uitgevoerd, mede dankzij de methodiek van Waterpoort.

5 Een nieuw spel op de wagen; gewone mensen en gewone organisaties

In Waterpoort groeide al snel het idee dat de energietransitie in en met het gebied opgepakt zou kunnen worden. De corporatie Deltawind op Goeree-Overflakkee had al laten zien hoe de opbrengsten van windmolens deels aan de lokale gemeenschap ten goede kunnen komen. In Moerdijk ontstond Energiek Moerdijk rond het idee van 'de Dorpsmolen': burgers en ondernemers als initiatiefnemers en baatnemers van duurzame energie-opwekking. Michael Daamen had daarin een belangrijke stem. Hij vond dat de burger niet zou moeten participeren in overheidsprocessen, maar dat de overheid zou moeten participeren in initiatieven van de gemeenschap. Zo verandert de overheid in 'onderheid'. Hij vond steun bij verschillende mensen, waaronder Dimph Rubbens. Zij had lange ervaring met onderwijsprocessen. Ze had gezien wat er gebeurt als je mensen niet iets opdringt, maar aansluit bij wat ze zelf belangrijk vinden. Uiteindelijk heeft Energiek Moerdijk een belangrijke rol gespeeld bij het succes van Wind A16.

Michael en Dimph zetten zich in voor de goede zaak. Ze claimden het succes niet. Net zoals Waterpoort niet het succes claimde van specifieke initiatieven en successen. Op de achtergrond en in de ondersteunende rol ontstaat de meeste impact. De direct betrokkenen weten toch wel hoe het zit en

mensen op afstand begrijpen de feitelijke dynamiek toch niet (je moet het ervaren om het te snappen; zie hoofdstuk 2). In de context van Waterpoort en de vele initiatieven die een stapje verder zijn gekomen, zijn er tientallen mensen naar voren gestapt. Met tomeloze inzet. Zij zijn de ware helden. Sommigen komen in dit boekje naar voren, velen niet. De sleutel voor het succes is dat de mensen elkaar blijven benaderen 'als gewone mensen'. Ook als organisaties, zoals overheden of grote bedrijven, aan tafel komen, dan weten ze zich uitgenodigd in de vorm van 'gewone mensen'. Ook dan is de openingsvraag steeds: 'Wat vind jij zelf echt belangrijk?'

In tijden van grote verandering en afnemende onzekerheid is het belangrijk op zoek te gaan naar de kleinste korrelgrootte waarop verschillende betrokkenen samen praktische stappen kunnen zetten. De vraagstukken zijn te groot en te complex om in een groot plan tot oplossing gebracht te worden. Daarom is het zo krachtig als gewone mensen met hart voor de zaak elkaar vinden in concrete initiatieven. Dat geeft concreet resultaat. Maar misschien nog belangrijker: het geeft hoop en vertrouwen. De mensen krijgen zicht op wat ze samen kunnen. Persoonlijke groei is dan onvermijdelijk. En wanneer de mensen dat van elkaar zien, dan werkt dat aanstekelijk.

Waterpoort heeft een groeiend web van initiatieven teweeggebracht. Aan de buitenkant schijnbaar los van elkaar. Maar aan de binnenkant is er steeds de verbinding via de gewone mensen.

Joost Frijters

Mijn herinnering aan Waterpoort is de mooie zoektocht om elkaar als overheden van verschillende schaalniveaus, met uiteenlopende belangen, te vinden in een gezamenlijke oplossing: het heropenen van de Roode Vaart in het centrum van Zevenbergen. Een robuuste zoetwatervoorziening voor de regio, een enorme impuls voor de stadsontwikkeling van Zevenbergen.

Na een flinke periode (van jaren?) van met elkaar studeren, discussiëren en puzzelen in obscure vergaderzaaltjes (ik herinner me vooral hotel Goderie in Roosendaal), was het een heel bijzonder moment om in november 2013 met elkaar in Willemstad de Samenwerkingsovereenkomst Roode Vaart te ondertekenen. Zoet en zout kwamen letterlijk samen.

Natuurlijk waren ook het eerste water in de Haven en de officiële opening mooi, maar die SOK voelde als de bekroning van de gezamenlijke inspanningen. Ambtelijk en bestuurlijk. Voor mij zit daar heel veel "Waterpoort-gevoel" en "Waterpoort-gedachtegoed" in!

Albert Goorden

provinciaal adviseur bij Staatsbosbeheer in West-Brabant

Mijn mooiste moment bij Waterpoort was bij Fort Sabina. Waterpoort bracht partijen bij elkaar, zette het fort op de kaart en verbond het met de omgeving. Hierdoor werd Fort Sabina een belangrijk onderdeel van een groter geheel. Dankzij deze samenwerking kon Staatsbosbeheer ruimte bieden voor nieuwe ontwikkelingen en waren partijen bereid te investeren.

Fort Sabina, Willemstad

6 Toveren is geen toeval; *de bijzondere successen gaan opvallen*

Waterpoort maakt grote maatschappelijke opgaven hanteerbaar door concrete oplossingen te vinden met de betrokken partijen. Zo is het gegaan met het terugbrengen van water in het centrum van Zevenbergen (de Roode Vaart). Zo is het gegaan met het terugbrengen van het pontje op het Volkerak-Zoommeer. Een ander voorbeeld is Fort Sabina in Heijningen: het is een plek die het verhaal van het gebied vertelt, maar ook een gebouw dat heel lang geen aandacht meer had gehad. Verschillende mensen rond Joost van Rijckevorsel pleitten destijds voor herstel. Waterpoort bracht deze initiatiefnemers bij elkaar en stelde de vraag: welke partijen zijn nodig voor succes? Dat bleek te gaan om erfgoed, natuur, toerisme, geschiedenis, landschap en horeca. De mensen die hier warm voor liepen zijn uitgenodigd en hebben een Ondernemende Groep gevormd. Dat is de kleinste groep betrokkenen die samen de middelen bijeen gaat brengen om de droom te realiseren. Dat succes kwam er. Binnen een jaar was er een beheersstichting en was er zicht op

substantieel budget voor restauratie.

Steeds opnieuw werkte deze succesformule. Breng mensen bijeen die warmlopen voor een specifieke plek. Steun ze, stimuleer de gedeelde ambitie of droom en werk samen aan de steun van organisaties. Het Waterpoortteam besteedde veel aandacht aan communicatie. De website werd actief bijgehouden en regelmatig verschenen er boekjes, waarin de concrete doorbraken werden beschreven en de mensen in het zonnetje werden gezet.

Elke concreet succes inspireerde ook weer andere mensen. Die meldden zich dan weer aan voor de Waterpoort Academy. In vier hele dagen werden daar bewoners, ondernemers en ambtenaren met een droom geholpen om zelf ook een Ondernemende Groep te maken voor hun initiatief. Ze leerden ontwikkelgesprekken voeren en 'driehoekjes maken'. Ze ontdekten dat ze niet alles alleen hoefden te doen. Als je droom bijdraagt aan een vitaler gebied dan zijn allerlei mensen bereid en in staat je te helpen. Door de jaren heen zijn we dit daarom een 'gebiedsacademie' gaan noemen. Deze praktische vorm van 'gebiedsleren' is inmiddels op vele andere plekken in Nederland overgenomen.

José Besters

Mijn mooiste moment was de boottocht met alumni op 22 december 2022. Het was ijs- en ijskoud, maar de trots op het gebied en de saamhorigheid waren geweldig. Samen sterk.

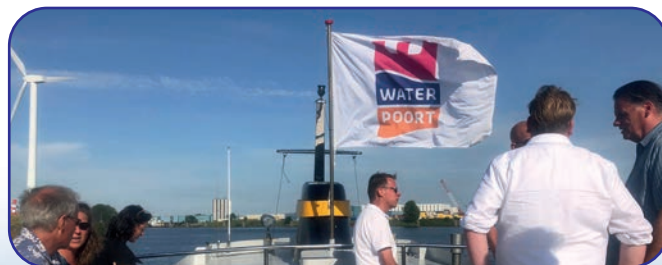

Het succes van de Waterpoort Academy is voor een deel ook te verklaren uit het feit dat deelnemers aangehaakt bleven en hun ervaringen doorgaven aan nieuwe deelnemers. Er ontstond een betrokken en bekwaam begeleidingsteam. Elk lid begeleidde drie of vier deelnemers gedurende de drie maanden van de Academy. Zo groeide een krachtig netwerk van initiatiefnemers die elkaar verder helpen. Lachend zeiden de mensen tegen elkaar: "Je leert zelf het meest als je een ander vertelt wat je zelf geleerd hebt!"

Links; Samen leren werkte als een olievlek. Steeds meer mensen raakten betrokken als deelnemer van de Waterpoort Academy (rode stippen) of als gastheer of -vrouw van het landschap (oranje stippen).

Onder; Alumni van de Waterpoort Academy pitchten elk in 3 minuten de actualiteit van hun droom op De Waterpoort voor ontwikkeling en verbinding.

Door de jaren heen zijn veel groepen op bezoek gekomen: collega's uit andere regio's, ambtenaren uit provinciehuizen en zelfs mensen uit het buitenland. Door de vitaliteit van het netwerk kon zo'n bezoek heel snel geregeld worden. Steevast gingen de mensen geïnspireerd huiswaarts.

Waterpoort Academy Verbredingsdagen gaven als eendaagse trainingen, een inkijkje in de Waterpoort-manier van werken aan ambtenaren

Rian Govers

Het mooiste Waterpoort-moment vond ik de wandeling die we samen hadden met Frank Hommel, op Tholen. Daar spraken we met elkaar over het leven in het buitengebied.

We kijken naar de lucht om te zien of er regen aan komt, of iets anders. In de vruchtbare Delta rondom het Volkerak-Zoommeer wordt volop voedsel geproduceerd. Op hoogwaardige kleigronden groeien de diverse producten die onze inwoners dagelijks gebruiken, zoals aardappelen, vele soorten groenten en fruit.

Daar zijn we gewend om met “het weer” om te gaan en daarnaar te handelen. Waterpoort verbindt!

Tevens, met als haakje “voldoende zoetwater beschikbaarheid” voor onze voedselproductie, is ook de aandacht voor de streekproducten ontstaan en op de kaart gezet. Alle deelnemers kregen na afloop een “goodybag” mee met daarin: aardappelen, wortelen, uien om zelf hutspot te maken, en “onze” (FraGoChamp) oesterzwammen als eiwitbron in plaats van vlees.

7 Kwetsbaar en krachtig; samenbrengen wat niet samen gaat

Toen Corona zich aandiende is de vraag gesteld: nemen we een pauze met de activiteiten zoals de Waterpoort Academy of gaan we door op een digitale manier? Dat was echt een dilemma. Eén van de principes is immers 'werk vanuit de persoonlijke betrokkenheid' en daarbij is persoonlijk contact cruciaal. Thijs Witjes had inmiddels de rol van Ronald Kramps overgenomen vanuit de provincie Noord-Brabant. Hij paste een ander gebiedskenmerk toe, namelijk: "Als het moeilijk is dan ga je aan de slag, je pakt het beet en kijkt hoe ver je komt." Het begeleidingsteam steunde hem. Door deelnemers en begeleiders is veel moeite gedaan om het te laten slagen. Maar we ontdekten zo duidelijk dat 'de vonk' van de Waterpoort-aanpak niet ontstaat via beeldschermen.

Door de jaren heen was keer op keer zichtbaar geworden dat veel oplossingen mogelijk worden wanneer mensen er met passie aan werken en hun droom verbinden aan het verhaal van het gebied. En vervolgens eerst andere mensen persoonlijk uitnodigen mee te helpen, voordat ze zich formeel tot organisaties (overheden, ondernemingen) richten. Niet alleen Corona zette deze succesformule onder druk. Telkens wanneer er persoonlijke wisselingen waren, bijvoorbeeld door verkiezingen of door baanwisseling, moest de Waterpoort-

werkwijze weer 'eigen' gemaakt worden bij de nieuwelingen. Vanuit Waterpoort is dit probleem onderkend en er is van alles voor ondernomen. Zo is het team 'Waterpoort in één dag' (Waterpoort Academy Vrbredingsdagen) gaan organiseren, zodat mensen snel en efficiënt kennis konden maken en konden oefenen. Er zijn excursies georganiseerd. Via jaarthema's werden inhoudelijke programma's gemaakt die voor nieuwe mensen herkenbaarder en laagdrempeliger waren. Er werden 'Luisterwandelingen' georganiseerd, die een enorm verdiepend effect bleken te hebben.

Waterpoort stelt: "Als het niet persoonlijk is, dan is het niet." Daarmee onderstreept het dat alle doorbraken beginnen bij de persoonlijke compassie en het persoonlijk contact. In tijden van toenemende maatschappelijke spanningen lijkt dat steeds moeilijker te worden. Maar in werkelijkheid wordt het juist nu nóg belangrijker. Het blijft een grote uitdaging om de mensen die zo onder druk staan en die ook zo druk zijn, toch uit te nodigen persoonlijk te verbinden met de opgave, met het gebied en met elkaar. Toch is dat wel wat nodig is.

Anita Timmermans

Waterpoort heeft een speciaal plekje in mijn hart. Vooral de unieke manier van werken die Waterpoort voorstaat spreekt mij erg aan. In deze methodiek zie ik zoveel kernwaarden die mij na aan het hart liggen - de zorg voor ons milieu, een bloeiende economie, en bovenal de hechte sociale verbondenheid in onze gemeenschap. Voor mij persoonlijk betekent de Waterpoort-aanpak ook persoonlijke groei en ontwikkeling, en dat draagt bij aan mijn algehele welzijn. En uiteindelijk aan dat van anderen.

Je staat immers nooit alleen in dit netwerk - je werkt samen met anderen die ieder op hun eigen, unieke manier naar een idee kijken. Want het gaat er niet om wat er nú is, maar hoe we een idee of passie van iemand concreter en toekomstbestendiger kunnen maken. Voor mij is dit een waardevolle leidraad, waar juist

meerdere mensen met diverse talenten aan moeten werken. Wanneer we vanuit een passie of idee gaan werken, en daarbij mensen uit alle lagen van de samenleving betrekken, versterkt dat de sociale samenhang enorm. En vaak groeit zo'n idee uit tot iets veel groters dan we ooit voor mogelijk hadden gehouden.

Daarom vind ik de Waterpoort-methodiek zo goed bij het thema 'brede welvaart' passen. Voor mij is de Waterpoort als een geheel, je kunt het ene niet zonder het andere. In de toekomst mogen we meer zoeken naar het verbindend vermogen. Zorgen voor de verbinding tussen mensen en gezamenlijke waarden en oplossingen. Dat doet Waterpoort in mijn ogen. En weet je, als we die Waterpoort-manier kunnen omarmen, dan denk ik echt dat we kunnen spreken van een breed en gelukkig bestaan. Ik ben dankbaar dat ik onderdeel mocht zijn van het Waterpoort-netwerk.

2010

2011

2012

2013

2014

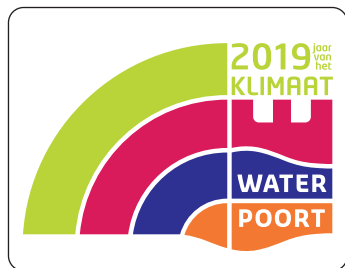
2015

2016

2017

Brede Welvaart werd als thema ontdekt via een 'dialoog-methodiek' van Het PON & telos tijdens enkele bijeenkomsten in het najaar van 2024.

Waterpoort themajaren zorgde voor nieuwe focus, energie én concrete resultaten.

2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	
------	------	------	------	------	------	------	------	--

Ido de Haan

Tussen 2014 en 2022 heb ik namens IVN Natuureducatie vier keer de vierdaagse training Gastheer van het Landschap in Waterpoort verzorgd. Maar liefst 60 recreatieondernemers in Waterpoort heb ik op deze manier leren kennen. Veel van hen werden door deze training zo enthousiast over het gebied dat zij actief deelnemer zijn geworden van de Waterpoort-community en dat enthousiasme nog steeds overbrengen op hun gasten.

Samen met deze Gastheerbedrijven organiseerden we in 2017, 2018, 2019 en 2020 het Waterpoortweekend. Dit weekend

stond bol van verrassende belevingen, georganiseerd door de Gastheren en -vrouwen van Waterpoort. Vooral de opening van het tweede Waterpoortweekend op een avond op het strandje van Sint Annaland (Tholen) staat me nog helder voor de geest: een orkest, een kinderkoor, Neptunus die met een waterscooter uit de Krabbenkreek verrees, veel publiek rond het strandje... En de trotse Gastheren en -vrouwen die op de kade een voorproefje gaven van hun activiteiten tijdens het weekend! Genieten! Zonder krachtenbundeling, die zo kenmerkend is voor Waterpoort, was het Waterpoortweekend er nooit geweest. Daar mogen we best heel trots op zijn!

8 Haarvaten; *Het ondernemend netwerk*

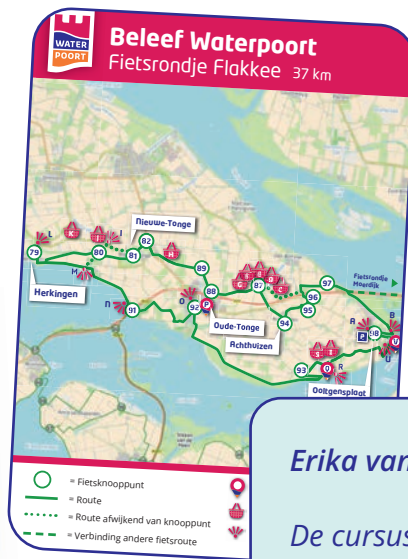
De individuele burger of ondernemer ervaart de overheid als ver weg. Het samenwerken met de overheid in een concrete situatie is voor hen bijna niet voor te stellen. Toch is dat precies wat nodig is in deze complexe tijd. Het is Waterpoort steeds beter gelukt om inwoners, ondernemers en overheden succesvol bij elkaar te brengen rond concrete casussen. Steeds was er iemand (dat kon een inwoner zijn, maar ook een ondernemer of iemand van de overheid) die iets echt belangrijk vond en die met zijn of haar initiatief ook het verhaal van het gebied sterker kon maken. Zo is tientallen keren samen 'getoverd'.

Maar losse initiatieven zijn bewerkelijk. Het bundelen van activiteiten helpt enorm. Bundelen kan op verschillende manieren. De Waterpoort Academy was zo'n verbindende activiteit. Thematiseren is ook een inspirerende manier die bundelt. Vanaf 2013 werd er gewerkt met thema's water, natuur en erfgoed. En vanaf 2017 heeft Waterpoort gewerkt met jaarthema's. Zo konden beleidsurgenties en gebiedsinitiatieven makkelijk bij elkaar gebracht worden. Nog een andere manier van bundelen was de cursus Gastheerschap, die jaarlijks samen met het IVN werd gegeven. De gastheren en -dames werden daarbij in het zonnetje gezet en werden meteen ambassadeurs voor het Waterpoort-gebied. Ze werden

uitgenodigd om met hun bedrijf 'het verhaal van het gebied' nog beter te vertellen. Nieuwe samenwerkingen zagen het licht en er kwamen nieuwe producten. Een goed voorbeeld vormen ook de Waterpoort weekenden, die soms vrolijk uit de hand liepen door de hoeveelheid publiek. Ze boden een prachtige gelegenheid voor een open huis, het uitnodigen van gasten en het organiseren van bijzondere activiteiten met veel aandacht in de pers. Ook realiseerde Waterpoort eigen fietsroutes die een ultiem inkijkje geven in wat de landschappen van Waterpoort én de ondernemers te bieden hebben.

Zo zijn in de loop van de jaren verschillende manieren ontstaan om 'het stofgoud van het gebied' bij elkaar te brengen tot goudklompjes. Steeds andere manieren om partijen bij elkaar te brengen en te helpen samen dingen voor elkaar te krijgen. De verschillende vormen pasten steeds bij 'het DNA van het gebied'.

De kracht van Waterpoort ontstond door te werken in de haarvaten van het gebied. Bij de mensen thuis aan de keukentafel; in gesprek over hun zorgen en hun dromen; met de bereidheid te luisteren en de capaciteit om te steunen en te helpen onomkeerbare beginnetjes te maken.

Erika van Pinxteren

De cursus Gastheerschap van Waterpoort met IVN was voor mij het mooiste aan Waterpoort. Hiermee werd zichtbaar hoeveel moois Waterpoort te bieden had en natuurlijk nog steeds heeft!

Cursus Waterpoort gastheerschap Waterpoort Weekend Lancering Fiets- en wandelommetjes

1

2

3

1

2010

2011

2012

2013

2014

2015

2016

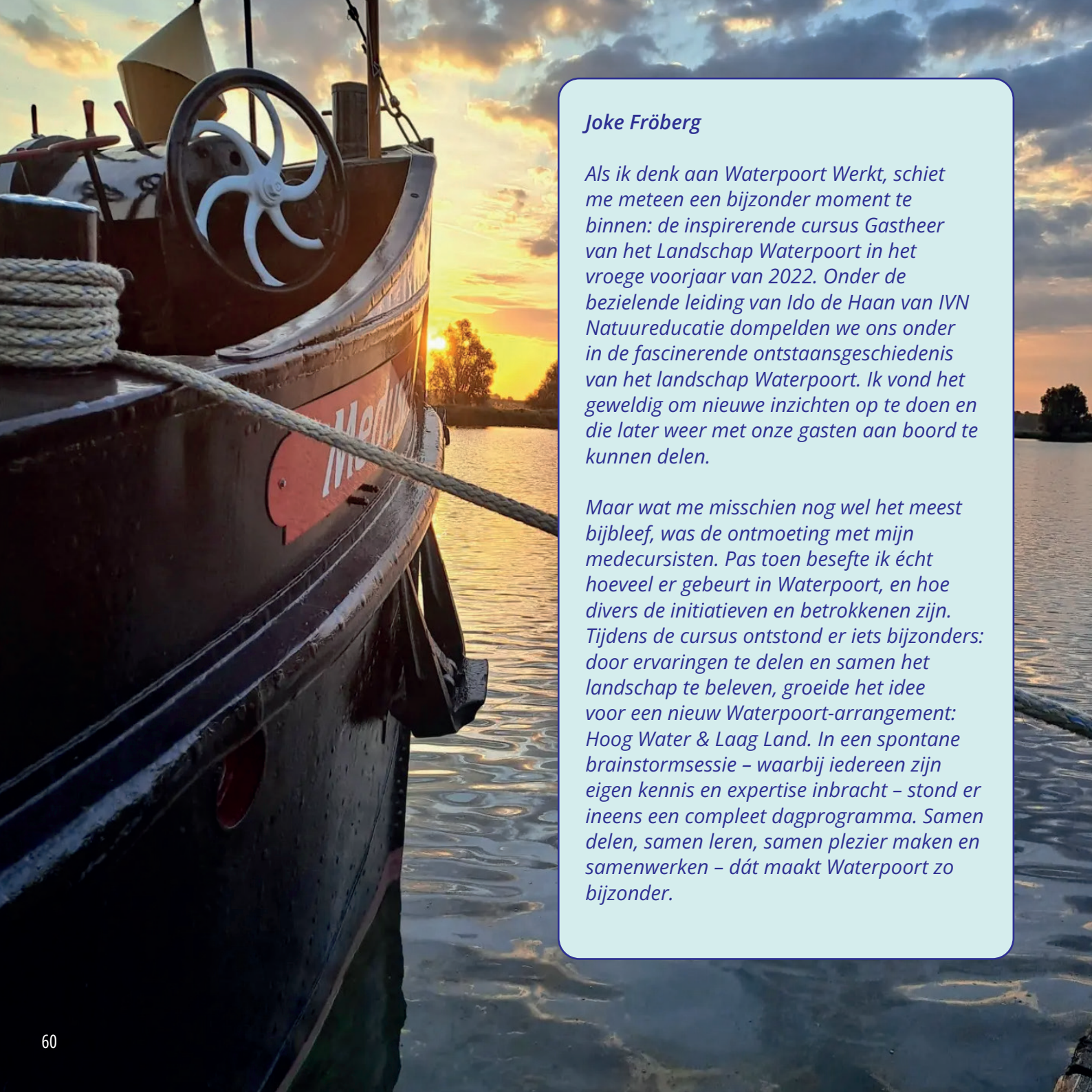
2017

4	2	3	4	5				
2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	

Joke Fröberg

Als ik denk aan Waterpoort Werkt, schiet me meteen een bijzonder moment te binnen: de inspirerende cursus Gastheer van het Landschap Waterpoort in het vroege voorjaar van 2022. Onder de bezielende leiding van Ido de Haan van IVN Natuureducatie dompelden we ons onder in de fascinerende ontstaansgeschiedenis van het landschap Waterpoort. Ik vond het geweldig om nieuwe inzichten op te doen en die later weer met onze gasten aan boord te kunnen delen.

Maar wat me misschien nog wel het meest bijbleef, was de ontmoeting met mijn medecursisten. Pas toen besepte ik écht hoeveel er gebeurt in Waterpoort, en hoe divers de initiatieven en betrokkenen zijn. Tijdens de cursus ontstond er iets bijzonders: door ervaringen te delen en samen het landschap te beleven, groeide het idee voor een nieuw Waterpoort-arrangement: Hoog Water & Laag Land. In een spontane brainstormsessie – waarbij iedereen zijn eigen kennis en expertise inbracht – stond er ineens een compleet dagprogramma. Samen delen, samen leren, samen plezier maken en samenwerken – dát maakt Waterpoort zo bijzonder.

Luisterwandelingen

De 'Luisterwandelingen' die tijdens Corona zijn gestart waren een mooi voorbeeld. Kijk wat je wél kunt doen binnen de beperkingen. Twee mensen uit het gebied en twee mensen van het Waterpoortteam liepen twee á drie uur door het gebied. Dat bleek een overweldigend sterke ervaring. Al lopend kwamen we op dilemma's en kansen die tijdens vergaderingen en in rapporten nooit gedeeld konden worden. Onderweg ontdekten we zaken van elkaar die jaren onbenoemd waren gebleven, terwijl ze erg belangrijk waren. Zo lopend in het landschap konden we ontspannen de grote en complexe maatschappelijke vraagstukken toch concreet en behapbaar maken. Een van de wandelaars merkte op: "Om de vastzittende transitieknopen los te krijgen moeten we een jaar lang elke week een Luisterwandeling organiseren!"

Eric Verheijen

-- vervolg van Hoofdstuk 4 --

....Daarnaast heb ik ervaren hoe waardevol echte verbinding is. De mensen die ik via Waterpoort heb ontmoet, zijn niet alleen partners in ondernemerschap, maar ook vrienden voor het leven. Het mooiste? Mijn droom is niet alleen concreter geworden op een fysieke plek, maar heeft zich ook op een groter niveau ontplooid. Dankzij Waterpoort stroomt het verder dan ik ooit had gedacht. Daar ben ik ontzettend dankbaar voor.

9 Het stukt; *een nieuwe fase openen doe je samen – of niet*

Waterpoort leverde jaar in jaar uit bewijzen dat samenwerking loont. De Waterpoort-werkwijze werd door steeds meer mensen herkend en omarmd. Regelmatig was er te horen: “Dit lukt alleen met Waterpoort.” Ook binnen de overheid werd dit gezegd. Toch bleef diezelfde overheid kritisch. Waterpoort moest zich steeds opnieuw bewijzen in de structuur van de overheid. Het werd ook gezien als een kostenpost en in de ambtelijke organisaties werd het opgevat als iets waar minder grip op was. Er werden steeds opnieuw andere adviseurs ingehuurd die de meerwaarde van Waterpoort moesten opschrijven voor beslissers ‘op afstand’. Mensen uit het gebied merkten op dat die adviseurs het gebied niet begrepen en geen ‘gevoel’ hadden voor wat er gebeurde.

Tegen de tijd dat de burgers en ondernemers de adviseurs hadden ‘bijgespijkerd’ was hun opdracht alweer afgelopen. Er ontstond verwijdering. In 2015 was daar al voor gewaarschuwd door Frans Soeterbroek (De Ruimtemaker).

Voor gemeenten, waterschappen en provincies was Waterpoort één van de vele programma's. Het interne krachtenveld van het openbaar bestuur leidde tot steeds strakkere eisen: “Wat is de bijdrage van Waterpoort aan de grote opgaven; wat hebben we eraan?” Ook de grote bedrijven en grote onderwijsinstellingen stelden dit type vragen. Voor de mensen van Waterpoort voelde dit als een omkering van zaken. Kijk toch eens wat Waterpoort oplevert met een geringe investering! Waterpoort bood aan om vanuit het gebied en met de Waterpoort-werkwijze bij te gaan dragen aan de grote opgaven. Maar dat aanbod bleek moeilijk (of niet) inpasbaar in de werkwijze van de overheden.

De Artist Impressions van de Innovatiehoeve van Eric Verheijen in Steenbergen (links en pagina 62) tonen een droom in wording.

Een Finse delegatie van directeuren van regio's (vergelijkbaar met provincies in Nederland) kwamen in juni 2023 op bezoek naar Waterpoort in Oudenbosch en bezochten de haven en het klimaatplein in Velletri.

Waterpoort organiseerde in samenwerking met Deltacommissaris Co Verdaas (tweede links) in maart 2024 een bijeenkomst in Bergen op Zoom over de werking van gebiedsnetwerken.

Het Ondernemend Netwerk Waterpoort, inmiddels ruim honderd mensen, gaf ook aan dat het toepassen van de Waterpoort-werkwijze in de eigen organisaties eigenlijk nauwelijks gebeurde. Individueel hadden de mensen veel aan de instrumenten. Maar het oppakken in projecten en in de organisaties gebeurde niet. Daarmee werd er wel 'over' Waterpoort gesproken, maar men doorleefde het aanbod niet. Waterpoort werd door de bestaande organisaties gezien als 'opdrachtnemer' die gewoon moest leveren wat er beloofd was: zoveel Academy-deelnemers, zoveel bijeenkomsten, zoveel publicaties, zoveel project-initiatieven, enzovoorts.

Na vijftien jaar was het netwerk in de streek toe aan een volgende stap. De goudklompjes waren wel gemaakt. Sterker nog: op veel plekken in het land – en zelfs in Finland en Duitsland – trok de Waterpoort-werkwijze aandacht. Maar het vormgeven aan een nieuwe fase, met een eigentijdse urgentie en een eigentijdse invulling, is niet gelukt. Zo'n faseovergang maak je samen: de mensen in het gebied en de overheden en de ondernemingen. Als die verbinding niet of onvoldoende tot stand komt, dan stopt het.

Ambtenaren uit Beieren kwamen in april 2024 op bezoek naar Waterpoort op het eiland Tholen en bezochten kasteel Smerdiek en het Huys van Roosevelt.

Interview Reinier van der Zee

Reinier: 'Als mensen elkaar op het water ontmoeten, ontstaat er iets'

Reinier van der Zee zag het al voor zich: een boot waarmee hij mensen kon laten genieten van het water, de omgeving en de historie van het gebied. "Er was hier niks, nul passagiersvaart", zegt hij over het uitgestrekte vaargebied tussen Dinteloord, Fort Sabina, Ooltgensplaat, Sluishaven en BenedenSas. "Terwijl juist het water de verschillende gemeenten kon verbinden."

Als schipper en redder op de grote wateren kent Reinier het gebied op zijn duimpje. Zo komt hij op het idee om een rondvaartboot te laten varen. Kleinschalig, laagdrempelig, goed voor het toerisme, goed voor de regio. Maar toen hij aanklopte bij de gemeente, werd het troebel, vertelt Reinier. "Alles werd vooruitgeschoven. Eerst moest dit, dan dat. Maar ik wilde met de stroom meezwemmen, het leven is al zo kort."

Waterpoort bracht de vaart erin

Toen kwam Martin Eijkelhof van Waterpoort langs. Hij zag meteen de potentie. "Wat als ik het binnen zes weken regel?" vroeg hij. Reinier was sceptisch, maar zei ja. Martin wist hoe de hazen liepen. Waar de gemeente aarzelde, sprak hij namens de provincie – en dat gaf vertrouwen. Hij voelde de struikelblokken

haarfijn aan en wist precies wie hij moest bellen om zaken in beweging te krijgen.

Martin draaide het perspectief om

Een rondvaart, dat was een kans voor de regio. Hij koppelde het plan aan bredere doelen, zoals het stimuleren van toerisme en het verbinden van Waterpoort-locaties. Dat klonk als muziek in de oren van de bestuurders. En omdat hij de resultaten goed wist te presenteren werd het niet alleen een idee, maar een plan dat wél doorging. Binnen zes weken waren de vergunningen, subsidies en ligplaatsen rond. Vanaf dat moment kon Reinier met de stroom meezwemmen. Met zijn boten bracht hij mensen uit verschillende culturen, provincies en havens bij elkaar. Dat was niet alleen leuk voor toeristen, maar ook voor het project Waterpoort. Jarenlang voer Reinier de deelnemers van de Waterpoort Academy heen en weer, waar hij zag hoe initiatieven opbloeiden. "Als mensen elkaar op het water ontmoeten, ontstaat er iets."

Mensen blijven elkaar ontmoeten

Reinier denkt met plezier terug aan de diploma-uitreikingen van de Waterpoort Academy. "Een man of twintig, dertig, had ik vaak aan boord. Een borrel, de zon laag over het water. Allemaal blij mensen." De tijd van diploma-uitreikingen is nu voorbij. Maar zolang de rondvaartboten van Reinier blijven varen, blijven mensen elkaar ontmoeten. En dát is goed nieuws te noemen.

10 Een nieuw perspectief; *loslaten om vast te pakken*

De dreiging Waterpoort te stoppen gaat niet meer weg, de overheden verbinden hun beleidsurgenties niet met Waterpoort. Het naderende einde brengt ook een tegenbeweging; "Dit kan toch niet gebeuren?"

Eind 2023 loopt de samenwerkings-overeenkomst af. Het besluit over het stoppen

is op een haar na gemaakt. Dan staat Frank Hommel - als toenmalig Waterpoort-wethouder in de gemeente Tholen - op om het toch nog op een andere manier te proberen. Zijn voorstel is het samenwerkingsconstruct af te schalen en haar focus te leggen op de netwerkfunctie en de Waterpoort Academy.

In het proefjaar 2024 dat daarop volgt blijft de winkel open gedurende een ingrijpende verbouwing. Maar er komt geen nieuwe 'stip op de horizon'. De urgentie komt niet op tafel. Eind 2024 concludeert ook de Erasmus Universiteit: "Je doet het goed of je doet het niet."

Dat wat al langer dreigde, gebeurde eind 2024: de Waterpoort Stuurgroep besluit, in het bijzijn van ambtenaren en dragende netwerkambassadeurs, de samenwerkingsovereenkomst niet te verlengen. De waardering en het respect voor wat in al die jaren bereikt is, door iedereen die bij Waterpoort betrokken is geweest, resulteert in een tweede besluit: wij willen samen memorabel afronden.

Dintel, Stampersgat

Het nadenken over een 'memorabele afronding' brengt de mensen weer bij elkaar. Duidelijk is dat de overheden de samenwerking onder de vlag van Waterpoort nu stoppen. Maar stopt daarmee ook 'de liefde voor het gebied'? Stopt dan ook de Waterpoort-werkwijze, waarbij initiatiefnemers geholpen worden bij te dragen aan een vitaler gebied? In elk van de zes Waterpoort-gemeenten zijn kleine netwerkjes ontstaan met alumni van de Academy, deelnemers van de cursussen gastheerschap en anderen. Het 'Ondernemend Netwerk' is eigenlijk overal aanwezig. In elke gemeente staat een 'Waterpoort-Netwerkbeheerder' op.

In de gesprekken komt een frisse wind. De nieuwe Waterpoort-Netwerkbeheerders kunnen aanspreekpunt vormen voor mensen die in het gebied bottom-up initiatieven willen ontplooiën.

Zo'n samenhangende gebiedsgerichte aanpak wordt op steeds meer plekken in Nederland genoemd als veelbelovende aanpak. 'Regie van onderaf' wordt het wel genoemd. Energietransitie, woningbouwopgave, waterherstel, natuurherstel, landbouw en voedsel, mobiliteit; al deze grote opgaven komen bij elkaar in het gebied. In het gebied kunnen daar oplossingen voor bedacht worden die in Brussel, Den Haag en de provinciehuizen uit zicht blijven.

Het informele Waterpoort-netwerk kan vanaf 2025 net zo goed werken als een Tussenruimte; een ontmoetingsplek, daar waar de partijen die nodig zijn voor een oplossing samen verantwoordelijkheid nemen. Dat zijn inwoners, ondernemers en soms ook overheden. Het samenbrengen van die partijen wordt de nieuwe rol voor de Waterpoort-Netwerkbeheerders.

Natuurlijk is er veel onzekerheid. Er is geen financiering vooraf. Er is geen ondersteuningscapaciteit. Eén van de Waterpoort-Netwerkbeheerders verwoordde dat mooi: "Je moet eerst loslaten om echt vast te pakken!". "Waterpoort Werkt Door!"

De Waterpoort-Netwerkbeheerders werken door aan een toekomst met alle onzekerheden van dien. Zij zijn hier nieuwsgierig naar en hebben een motivatie die samen met andere Waterpoorters nieuw vorm te geven, want zij zeggen allemaal;

"Waterpoort zit in mij.....wil jij met ons ontwikkelen met het Waterpoort dat in jou zit?"

Uitzicht op de basiliek in Oudenbosch, vanuit het natuurgebied Gastels Laag

Haven Oudenbosch

Mariska Riemens

*Waterpoort Netwerkbeheerder
Halderbergse Waterpoorters*

Wat fantastisch om mijzelf aan jullie te mogen voorstellen als nieuwe beheerder van het Waterpoort Netwerk. Als trotse inwoner van het koepelstadje Oudenbosch zet ik mij in voor een bruisende haven als parel van Oudenbosch. Als alumna en begeleider ben ik trots om aan deze geweldige community deel te nemen. In onze zoektocht naar dromen is het essentieel om niet alleen de reis te maken, maar elkaar te blijven ondersteunen. Laten we elkaar blijven informeren, motiveren, en inspireren – en vooral blijven dromen!

Dat is ook hoe ik Waterpoort voor het eerst ontdekte in 2022, gedreven door een droom. Van mijn startpitch tot alle leer- en ontdekkingsmomenten, de hartverwarmende woorden van Cees Anton, de video-opname die

me een nieuw perspectief gaf, de boottocht op die laatste dag vol betekenis, en natuurlijk de eindpitch. Het was simpelweg alles wat ik had gehoopt én meer.

Mijn deelname aan Waterpoort Academy, editie 12, was niet alleen mijn mooiste Waterpoort-moment, maar ook mijn mooiste moment van zelfontplooiing. De verbinding met een fantastische groep mensen – deelnemers, begeleiders, en het netwerk – heeft mijn leven verrijkt. Het gevoel van groei, steun en inspiratie is voor mij het mooiste geschenk dat Waterpoort me heeft gegeven. Misschien is dat wel het allermooiste: de ontdekking van wie ik ben en wat ik kan.

*Invlechtingsbijeenkomst Waterpoort
in de gemeente Halderberge
Bovendonk | Oudenbosch, maart 2025*

Dirk-Jan van Weezel

*Waterpoort Netwerkbeheerder
Steenbergse Waterpoorters*

Waterpoort is een samenwerkingsverband dat we allemaal kennen en waarvan we de waarde en het belang nog steeds onderschrijven. Een bizarre gewaarwording, een samenwerkingsverband dat zoveel heeft betekend, dat zoveel verbindingen heeft gecreëerd, gaat officieel worden afgesloten.

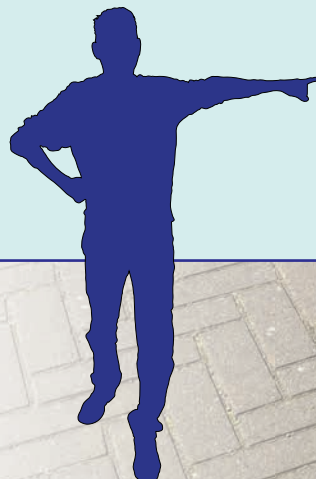
In 2014 heb ik met enthousiasme de Waterpoort Academy gevolgd, een ervaring die mijn kijk op samenwerking en gebiedsontwikkeling heeft verrijkt. Later heb ik ook de cursus Gastheerschap gevolgd en actief deelgenomen aan het lerend netwerk. Daarnaast had ik het voorrecht om mijn steentje bij te dragen aan enkele Waterpoort-initiatieven, waaronder de Waterpoort-verbredingsdagen.

Als jachthavenexploitant heb ik gebiedsontwikkeling altijd als een belangrijk thema gezien. Onze omgeving is immers geen statisch gegeven, maar een dynamisch geheel dat wij gezamenlijk vormgeven. Ik ben er dan ook van overtuigd dat inwoners, ondernemers en overheden gezamenlijk verantwoordelijk zijn voor het karakter en de toekomst van ons

gebied. Door samen te werken en kennis te delen, kunnen we een leefomgeving creëren die niet alleen economisch sterk is, maar ook sociaal en ecologisch duurzaam.

Toen de vraag werd gesteld wie zich geroepen voelde om de community te beheren, hoefde ik niet lang na te denken. Het voelde als een logische stap, een manier om de energie en het netwerk van Waterpoort levend te houden en ervoor te zorgen dat de samenwerking niet verloren zou gaan.

Voor mij is het daarbij van essentieel belang dat de energie en de behoefte vanuit het netwerk komen. Een netwerk zoals Waterpoort werkt alleen als er intrinsieke motivatie en betrokkenheid is van de mensen die eraan deelnemen. Ik kijk er dan ook naar uit om te zien hoe dit netwerk zich gaat ontwikkelen, hoe we elkaar kunnen blijven inspireren en hoe we, ook zonder een formele structuur, samen kunnen blijven bouwen aan een sterk en vitaal gebied.

Jachthaven Steenberg

*Jachthaven De Schapenput,
De Heen*

*Invlechtingsbijeenkomst Waterpoort
in de gemeente Steenberg
Prinsenlander | Dintelmond, maart 2025*

Fort Prins Frederik,
Ooltgensplaat

De Buutenplaets,
Galathese haven

Bloemenvelden,
Oostflakkee

Rechtsbijeenkomst Waterpoort
in de gemeente Goeree-Overflakkee
Hotel Lely | Oude Tonge, april 2025

Aad de Kool

*Waterpoort Netwerkbeheerder
Oostflakkeese Waterpoorters*

Alweer bijna 25 jaar geleden heb ik, Aad de Kool, gekozen om te gaan wonen en leven op het mooie Oostflakkee, gemeente Goeree-Overflakkee. En als je ervoor kiest, weegt het vaak zwaarder dan als je het 'krijgt'. Midden in de Galathesepolder ontsproot bij mij de gedachte dat we aan de Oostkant van het eiland een smalle economische basis hebben. De Waterpoort was eeuwenlang de levensader van Oost-Flakkee. Als toegangspoort tot de waterwegen zorgde het voor handel, visserij en verbinding met de buitenwereld. Schippers brachten goederen als graan, turf en vis naar steden, terwijl ambachtslieden en boeren hun producten exporteerden.

Hoewel de scheepvaart afnam, blijft de

Waterpoort een icoon van verbinding en veerkracht. Het herinnert de inwoners eraan hoe water zowel vriend als vijand was, en hoe hun voorouders met de zee leefden en overleefden. Het verlies van deze economische pijler bracht mij bij de Waterpoort Academy.

Oostflakkee heeft een aantal USP's en als die worden uitgedragen, worden we er allemaal sterker van. Dat heb ik mogen presenteren binnen Waterpoort en heeft 'awareness' gecreëerd bij vele mensen. Deze energie en doorzettingskracht is voor mij belangrijk om voort te zetten. Als beheerder wil ik de vlam aanjagen, samen met het Waterpoort-netwerk. Ik heb het nog nooit gedaan, dus ik denk dat ik het kan; dat is de drive. De eerste nieuwe ideeën druppelen al binnen!

***Uitkijktoren Hellegatsplaten,
Ooltgensplaat***

Jack Westdorp

*Waterpoort Netwerkbeheerder
Thoolse Waterpoorters*

Ze noemen me wel eens gekscherend 'Mister Tholen', en dat ervaar ik als een eervolle titel. Ik heb namelijk een passie voor Tholen als mijn woon- en werkplaats. Tholen maakt onderdeel uit van het Waterpoort-gebied en verdient alle aandacht om beter gezien én beleefd te worden. Mijn droom als input tijdens de Waterpoort Academy 2017 is helemaal uitgekomen. Vanaf dat moment kon ik ook qua professie aan de slag in én voor mijn omgeving.

Voor mij zijn het de grensoverschrijdende events van Waterpoort die zijn blijven hangen, zoals het Waterpoort Weekend en de Netwerkdagen rondom streekproducten uit het Waterpoort-gebied. Bij beide activiteiten werden mensen uit het gehele gebied bij elkaar gebracht en geïnspireerd. Links en rechts zijn verbindingen ontstaan die anders niet tot stand zouden zijn gekomen.

Ik ben blij dat ik als medeorganisator een bijdrage heb mogen leveren. Op deze manier heb ik ondernemers, burgers en bestuurders

mijn woon- en werkomgeving (gemeente Tholen) kunnen laten ervaren en dat in al haar diversiteit.

Door diverse initiatieven is Tholen beter op de kaart komen te staan. Niet alleen voor de eigen inwoners maar ook bij onze burens. In de Waterpoort-community kunnen we elkaar blijvend versterken. Dat is voor mij een reden om daaraan een bijdrage te leveren als aanspreekpunt en beheerder van de online community van de Thoolse Waterpoorters. Om vandaaruit ook de verbinding proberen te blijven leggen met de andere omliggende gebieden. Faciliteren, coördineren en initiëren. Dat kan allemaal, maar ik vind dat de behoefte én energie primair uit de lokale samenleving moet komen; van inwoners, ondernemers én bestuurders. Doe jij mee?

**Fietsexcursie 'Waar Brabant Zeeland kust',
Oud-Vossemeer & Nieuw-Vossemeer**

Invlechtingsbijeenkomst Waterpoort
in de gemeente Tholen
Huys van Roosevelt | Oud-Vossemeer, maart 2025

*Fietsexcursie 'Waar Brabant Zeeland kust'
Oud-Vossemeer & Nieuw-Vossemeer*

*Hoeve Hildernisse,
Bergen op Zoom*

Tom van Eekelen

*Waterpoort Netwerkbeheerder
Bergen op Zoomse Waterpoorters*

Door het netwerk en de methode van Waterpoort werd mijn droom serieus genomen: het paste niet in het overheidsplaatje, maar men was bereid dit plaatje aan te passen. Door Waterpoort, dat in mijn beleving na al die jaren een merk is geworden, werd mijn droom werkelijkheid...

Dit bewijst hoe belangrijk samenwerking en doorzettingsvermogen zijn. Vrijwilligerswerk is niet vrijblijvend en geeft mij daarom veel genoeg maar bovenal energie.

Mijn naam is Tom van Eekelen en vanuit de basisopleiding van bouwkundige doorgestroomd naar de erfgoedwereld in de breedste zin van het woord. Daarnaast ben ik betrokken bij de vraagstukken van vandaag als het gaat om de klimaatproblemen en hoe deze zich verhouden ten aanzien van het erfgoed en de instandhouding daarvan. Waterpoort past in dit plaatje en daarom wil ik mij blijven inzetten voor de Waterpoort-gedachte.

*Bijeenkomst Bergen op Zoomse Waterpoorters
Hoeve Hildernisse | Bergen op Zoom, maart 2025*

Interview Dimph Rubbens

*Waterpoort Netwerkbeheerder
Moerdijkse Waterpoorters*

Dimph: 'Als ze shiny eyes kregen, dán gebeurde er iets'

Dimph Rubbens is iemand die denkt in 'ja, en...' in plaats van 'ja, maar...' Een aanpakker. En dat past perfect bij de no-nonsense mentaliteit van Waterpoort. Toen ze in 2013 deelnam aan de Waterpoort Academy, sloeg de vonk over. "Ik voelde me direct thuis", vertelt ze.

Het enthousiasme was wederzijds. Dimph werd al snel gevraagd als begeleider en zei meteen 'ja'. Ze stroopte haar mouwen op en ging aan de slag. "Het liefst werkte ik met kleine groepjes. Dan kon je écht versnellen. Samen kijken wie en wat ze nodig hadden."

Waterpoort is voelen, willen en dóén

Ze gingen vaak samen het gebied in, wandelen of fietsen langs initiatieven die mensen met hun eigen handen hadden opgebouwd. "Je moet het voelen, willen en dóén", zegt ze. Soms moesten we een bruggetje over. Dan gaven we elkaar

even een hand. Precies hoe Waterpoort werkte: we hielpen elkaar verder."

Magie in de garage

Van alle ontmoetingen is er één moment dat Dimph nooit vergeet. In de garage van kunstenares Rianne van Duivenbode gebeurde iets magisch. Riannes droom was om het historische plantje meekrap te gebruiken voor de kenmerkende Zeeuwse rode kleur. Alleen liep ze vast. Ze deed als 100e deelnemer mee aan de Waterpoort Academy.

Dimph bezocht Rianne, die toen nog werkte vanuit haar garage. Dimph luisterde, stelde vragen en toen kreeg Rianne shiny eyes. "Dat moment dat iemand ineens denkt: Hé, dit kan wél, dat is goud", vertelt Dimph. Rianne ging aan de slag en heeft inmiddels een winkel in het centrum van Tholen, een eigen productlijn én een glossy over het streekproduct meekrap. "Ze deed het zelf", benadrukt Dimph, "maar het begon dáár, in de garage. En dat vergeet ik nooit meer."

Waterpoort neemt een bocht

Waterpoort werkte omdat mensen verder keken dan hun eigen erf. "Samen kom je verder, maar je moet elkaars wereld wél willen begrijpen", zegt Dimph streng. Ondernemers leerden hoe besluitvorming werkt, medewerkers van de overheid zagen wat er nodig was om een plan echt te laten slagen. Dimph: "Ik zeg bewust medewerker in plaats van ambtenaar. Taal doet ertoe." Over taal gesproken: volgens Dimph is Waterpoort niet klaar. Ze verwoordt het anders. "We nemen gewoon een bocht", zegt ze – nu zélf met shiny eyes. "Er zijn altijd nieuwe routes, nieuwe bruggen om over te steken, maar ook nieuwe handreikingen." En als iemand ze weet te vinden, dan is het Dimph wel. Je bent gewaarschuwd.

Invlechtingsbijeenkomst Waterpoort
in de gemeente Moerdijk
De Prullenkast | Oudemolen, maart 2025

Toegift (1) Martin Eijkelhof

Omgevingsmanager Waterpoort 2010-2019

Waterpoort: Een bijzondere gebiedssamenwerking

Nu Waterpoort als bestuurlijk overeengekomen gebiedsopgave per 1 januari 2025 is geëindigd, is er aanleiding om terug te kijken. Wat maakte Waterpoort zo bijzonder? Welke omstandigheden hielpen daarbij? Welke spelers (zoals ondernemers, burgers, bestuurders en ambtenaren) vervulden in deze periode een belangrijke rol?

Ik geef hierna een persoonlijke analyse, gebaseerd op mijn eigen ervaringen, waarnemingen en herinneringen. Deze analyse gaat over de periode 2010 – begin 2020. De jaren daarna zijn hierbij niet meegenomen, vanwege mijn pensionering vanaf februari 2020.

1. De provincie Noord-Brabant en regionale gebiedsontwikkeling

Op 1 oktober 2010 stelde de provincie de Structuurvisie Ruimtelijke Ordening vast. Daarin was een negental gebiedsontwikkelingen (zoals het Groene Woud, de Grenscorridor en de Levende Beerze) opgenomen. Waterpoort maakte, als nieuw gebied waarvoor een preverkenning werd afgesproken, daarvan ook onderdeel uit.

Als uitwerking van deze preverkenning kreeg

de zoektocht naar de ‘bron van Waterpoort’ een vervolg in een viertal sporen:

- Waterpoort als gebiedsopgave in de Structuurvisie Ruimtelijke Ordening en de Gebiedsagenda West-Brabant;
- Waterpoort als gebiedsprogramma van het Uitvoeringsprogramma Zuidwestelijke Delta;
- Waterpoort als één van de gebiedsopgaven in het kader van de 9e Eo Wijers-prijsvraag;
- Waterpoort als proeftuin voor het sturen op ruimtelijke kwaliteit bij gebiedsopgaven in het kader van de Expeditie Mooi 2010.

Na de verkiezingen in 2011 en het daarna opgestelde bestuursakkoord was het werken aan gebiedsopgaven collegebreed erkend en vastgelegd. Toen Waterpoort in 2011 officieel van start ging, lifte deze kersverse gebiedsopgave dus mee op de brede, bestuurlijke status.

Dit ‘voordeel’ was geenszins een garantie op succes. Waar liep Waterpoort zoal tegenaan? Zonder te pretenderen volledig te zijn, noem ik er hierna een aantal.

Na de verkiezingen in 2011 en het daarna

opgestelde bestuursakkoord was het werken aan gebiedsopgaven collegebreed erkend en vastgelegd. Toen Waterpoort in 2011 officieel van start ging, lifte deze kersverse gebiedsopgave dus mee op de brede, bestuurlijke status.

Dit 'voordeel' was geenszins een garantie op succes. Waar liep Waterpoort zoal tegenaan? Zonder te pretenderen volledig te zijn, noem ik hierna een aantal uitdagingen.

2. Waterpoort: karakter, omstandigheden, spelers

a. De start van Waterpoort

Voor het eerst ging – na het overnemen van de resultaten van de preverkenning - de provincie erin mee een gebiedsopgave vast te stellen, die verder ging dan haar eigen grenzen. Door het Volkerak-Zoommeer als centraal gelegen waterbekken te kiezen, was het logisch voor de beoogde samenwerking contact te leggen met de gemeente Tholen (en de provincie Zeeland) en met de toenmalige gemeente Oostflakkee (en de provincie Zuid-Holland). Maar met welke boodschap, agenda en thema's gingen we naar deze overheden? Daarvoor moest je toch eerst zelf een beeld hebben van het gebied, relevante thema's en mogelijke uitdagingen.

Tijdens de preverkenning had Ronald Kramps al belangrijk voorwerk gedaan. In diverse sessies met ondernemers, burgers, ambtenaren en organisaties in West-Brabant had hij een aantal onderwerpen verzameld dat kon worden

gebruikt bij de invulling van deze nieuwe gebiedsopgave.

Maar wat wilden we zelf? Waar lag onze focus voor de aanpak in de komende jaren? Als kernteam hebben we in deze eerste fase dankbaar gebruik gemaakt van de externe hulp van Cees Anton de Vries, die ons leerde uit te gaan van het eigen gebiedsperspectief en ook een aantal doelen te benoemen waarin je echt gelooft en waarvoor je bereid bent hard te werken. Na een aantal 'heisessies' werd duidelijk welke doelen en thema's wij kansrijk achtten voor Waterpoort. Dit materiaal deelden wij eerst met onze eigen organisatie en bestuur, en na verkregen instemming konden we dit natuurlijk ook meenemen naar de verkennende gesprekken met Tholen/Zeeland en Oostflakkee/Zuid-Holland.

Hierbij was de zichtbare betrokkenheid van een Brabantse bestuurder ook cruciaal, om te onderstrepen dat het hier ging om een serieuze én bestuurlijk gedragen zaak. Met gedeputeerde Yves de Boer hadden we een groot voordeel. Niet alleen onderschreef hij het belang van de samenwerking in het Waterpoortgebied, ook was hij bereid om waar nodig mee te gaan naar gesprekken/bijeenkomsten. Dat heeft enorm geholpen om deze vier nieuwe overheidsinstanties aan boord te krijgen.

b. Verbrede interne scope

Van meet af aan had het opgerichte provinciale kernteam Waterpoort in de gaten dat de collegebrede status niet alleen voordelen had,

maar dat we ook actief andere provinciale beleidsterreinen moesten benaderen om hen te overtuigen van de mogelijke voordelen die het werken aan deze gebiedsopgave kon hebben.

Bij de keuzes van thema's en doelen is hier uitdrukkelijk rekening mee gehouden. Enkele voorbeelden:

- de aandacht voor bestaande forten (Sabina, De Hel) en het Suikerentrepot sloot aan bij de portefeuille Cultuur en Erfgoed,
- het werken aan natuurontwikkeling en waterberging (Cruislandse kreken) sloot aan bij de portefeuille Ecologie en Water,
- het stimuleren van toerisme (pontverbinding, fietsroutes, Gastheerschap) sloot aan bij de portefeuille Economie, onderdeel vrijetijdseconomie.

Door deze beleidsterreinen (en de daarbij behorende gedeputeerden) actief te betrekken, kreeg Waterpoort al snel een goede naam en breed draagvlak, zowel ambtelijk als bestuurlijk.

c. Volkerak: zoet houden of weer zout maken

De start van Waterpoort in 2011 viel samen met het sluitstuk van een nationaal en regionaal gevoerde discussie of het Volkerak weer zout moest worden, met inbegrip van een beperkt getijde van eb en vloed. Na het afsluiten van dit waterbassin was de (inmiddels zoete) waterkwaliteit hard achteruitgegaan. De komst van onder meer blauwalg zorgde voor stank, scheepvaartproblemen en was ook gevaarlijk voor de volksgezondheid. Vele (en duurbetaalde) studies wezen uit dat het

wederom zout maken van het Volkerak de beste oplossing was. Dit moest echter wel in de directe omgeving worden 'verkocht', want zeker niet alle betrokken lokale partijen waren voorstander van verzilting. Een gebiedssamenwerking als Waterpoort zou hier weleens kunnen helpen om uiteindelijk alle neuzen dezelfde kant op te krijgen.

Een zeer invloedrijke tegenstander van verzilting was de landbouwsector, die gevaar zag voor de vruchtbaarheid van de uitgebreide agrarische arealen rondom het gehele Volkerak. Met de machtige lobby van LTO/ZLTO in Den Haag moest terdege rekening worden gehouden.

Eén van mogelijkheden om vanuit het Biesbosch-bekken extra zoet water naar de West-Brabantse landbouwgebieden te leiden, was het doortrekken van de rivier de Roode Vaart die ooit door het centrum van de oude kern van Zevenbergen liep. Dat centrumgedeelte was echter in de jaren '70 van de vorige eeuw gedempt. Het aanleggen van een kanaal om het centrum heen en dit laten aansluiten op de afgedamde Roode Vaart, was destijds zeer wel mogelijk en qua kosten beheersbaar. Een vindingrijke, stabiele en afdoende oplossing die ook door LTO/ZLTO werd omarmd. Als later een leiding onder het Schelde-Rijnkanaal werd aangelegd, zouden zelfs de akkers van de gemeente Tholen van deze nieuwe zoetwateraanvoer kunnen profiteren.

In deze tijd boog de gemeente Moerdijk

zich over de plannen voor vernieuwing van het centrum van Zevenbergen. Eén van de benoemde varianten was het weer doortrekken van de Roode Vaart door het centrum. Deze variant was echter kostbaar. Bovendien bleek dat deze kosten een stuk hoger uitvielen dan het aanleggen van een kanaal om het centrum van Zevenbergen heen. Vanuit het Waterpoortteam is door Niels Aten en adviseur Cees Anton de Vries deze duurdere, maar veel meer belangen dienende variant in diverse gremia toegelicht en gepropageerd. Immers, hierdoor combineerde je de gewenste extra zoetwatervoorziening voor de landbouw met het in ere herstellen en daarmee veel aantrekkelijker maken van het centrum van Zevenbergen.

De voorbereiding van deze zogeheten ‘altijd goed’-maatregel heeft veel overleg gekost tussen het Rijk, de drie provincies, de gemeente Moerdijk en diverse belangenorganisaties. Maar uiteindelijk is – mede door de inzet van Niels - een akkoord bereikt over de meerjarige financiering van dit megaproject. Een succes van jewelste, waarmee Waterpoort zich opnieuw onderscheidde.

Tijdens dit proces bleek dat het Rijk de verzilting van het Volkerak-Zoommeer in de ijskast zette wegens forse bezuinigingen. Ook een Manifest dat in 2014 vanuit Waterpoort aan de toenmalige staatssecretaris Atsma werd aangeboden, bracht daarin geen verandering. Latere pogingen om de Tweede Kamer deze ijskast weer te laten ontdooien, zijn niet

gelukt. Inmiddels stroomt er wel weer water van de Roode Vaart door het centrum van Zevenbergen... Altijd goed!

d. Actieve ondernemers in het Waterpoort-gebied

Het succes van een gebiedsopgave als Waterpoort hangt mede af van initiatieven vanuit de regio zelf. Door het starten van de Waterpoort Academy en de cursus Gastheerschap werden ondernemers en burgers, maar ook overheidsorganisaties, gestimuleerd om nieuwe ideeën en plannen in te brengen, die het gebied verder verrijken.

Maar los daarvan meldden zich al snel enkele ondernemers met ambitieuze voorstellen:

- de familie Akkermans wilde bij Benedensas een kleinschalige horeca + B&B starten,
- de familie De Neve wilde jachthaven De Schapenput uitbreiden en – als langjarige pachter van de Steenbergse haven – deze opknappen en inrichten als aantrekkelijke en moderne verblijf- en passantenhaven,
- ondernemer Reinier van der Zee wilde een pontverbinding tussen Dintelsas, Goeree-Overflakkee en Benedensas beginnen,
- Joost van Rijckevorsel, de beheerder van fort Sabina, wilde dit fort weer meer toegankelijk maken voor bezoekers en geschikt maken voor kleinschalige evenementen,
- in de kern Oud-Vossemeer (gemeente Tholen) wilden enkele ondernemers (waaronder Bas Quist) een initiatief starten om de geboorteplek van de voorouders van de presidenten Theodore en Franklin Delano

Roosevelt toeristisch uit te werken,

- in de Galathese haven aan de zuidkant van Goeree-Overflakkee wilde een ondernemer een nieuwe horecagelegenheid starten.
- Ineke van de Weijgaert streed onvermoeibaar (en met succes) voor het behoud en renovatie van de unieke en historisch waardevolle Keenesluis.
- Naast deze (mijns inziens) icoon-initiatieven, leverde de Waterpoort Academy-leergangen en de cursussen Gastheerschap een aantal nieuwe ambassadeurs voor het gehele gebied op. Die ambassadeurs zorgden er niet alleen voor dat het gebied bekender werd en meer bezoekers trok, ook merkte ik dat er allengs een toenemende trots ontstond. En die trots leidde vervolgens weer tot het ontwikkelen van nieuwe initiatieven.

e. Wisselwerking tussen kernteam en bestuur

De samenwerking in het gebied verdiende permanente aandacht bij het kernteam. Behaalde successen moesten zeker worden gevierd, maar tegelijkertijd ging de aandacht ook uit naar nieuwe kansen en mogelijkheden. Daarnaast moest worden gelet op de relatie met de eigen interne organisatie en eigen bestuurders, en met de partnerorganisaties van Waterpoort. Hierbij hielp de aanwezigheid van senioriteit in het kernteam enorm. Die zorgde ervoor dat we snelle en directe lijnen hadden met de eigen directie en met de diverse gedeputeerden. Dit schakelde soepel en effectief en leverde ook vertrouwen op. Of, zoals een gedeputeerde het een keer verwoordde: "Jullie hebben een getectyleerd mandaat."

Ook bij de bestuurders van de partnerorganisaties (zoals gemeenten, provincies, waterschap en andere organisaties) had het kernteam vaak rechtstreeks toegang. Dit kwam de effectiviteit en snelheid van handelen ten goede.

3. De bestuurlijke borging van Waterpoort

Zoals elke vier jaar kunnen provinciale verkiezingen leiden tot verandering van bestuurlijke accenten, prioriteiten en te maken keuzes. Waar Waterpoort vanaf 2011 een vliegende start kende, was het zaak deze gebiedsgerichte samenwerking ook na de verkiezingen in 2015 voort te zetten. Dat was niet eenvoudig. De forse bezuinigingen waarmee Noord-Brabant destijds te maken kreeg, leidden tot ingrijpende beslissingen over het afbouwen van veel bestaand provinciaal beleid. Het uitgangspunt dat de provincie zich moest beperken tot haar kerntaken, vormde een regelrechte bedreiging voor de continuering van Waterpoort. Ik ben van mening dat de ondersteuning die Waterpoort kon bieden aan het bestuurlijke overleg Zuidwestelijke Delta (waarin Rijk, provincies, waterschappen en andere belangenorganisaties spraken over de toekomst van meerdere waterbekkens), ertoe heeft geleid dat Waterpoort ook na 2015 kon voortbestaan.

De verkiezingen in 2019 verliepen voor Waterpoort minder hectisch. Als kernteam hadden we vooraf het nieuwe directieteam ter plekke laten kennismaken met Waterpoort

en dit werkte later positief door. Na het nieuwe bestuursakkoord kregen we als verantwoordelijke gedeputeerde Erik van Merrienboer. Door bestuurlijke wisselingen in de loop van 2020 maakte diens partij echter niet langer deel uit van het college van GS. Helaas verdween Erik hierdoor, een persoon die het gebied zeer goed kende en Waterpoort een warm hart toedroeg, als gedeputeerde voor onze gebiedsopgave.

4. Afronding

Waterpoort heeft in de vele jaren van haar bestaan – ondanks het ontbreken van eb en vloed op het Volkerak – het tij meegehad en dit heeft veel goeds opgeleverd. Prachtige plekken om te bezoeken, unieke samenwerkingen tussen diverse partijen en een toegenomen trots in en over het gebied. Ik vond het een eer om daaraan mijn steentje te kunnen bijdragen.

Toegift (2) Ronald Kramps

Gebiedsmanager Waterpoort 2010-2019

De essentie van Waterpoort

Een afgebakend gebied met een helder narratief en aantrekkelijk beeldmerk
Rondom het Volkerak-Zoommeer ligt een gebied dat het waard is om te ontdekken. Een gebied met een gemeenschappelijke geschiedenis op de grens van land en water. Eens aan zee gelegen, nu rondom levendig bevaren binnenwateren. Een gebied vol Water, Erfgoed, Deltanatuur en Landschap. Een gebied dat leeft en waar je de rust en ruimte vindt waar je soms zo naar kunt verlangen.

Een uitnodigend gebiedsperspectief met heldere doelen

Het gebiedsperspectief van Waterpoort gaat over een droom voor het gebied. Een vergezicht dat dient als inspiratiebron. Een uitnodiging en uitgestoken hand aan partijen om aan deel te nemen en aan mee te werken. Het is geen blauwdruk, maar een coherente en beeldende beschrijving van de kenmerken van het gebied, vanuit het verleden, via het heden naar de middellange termijn. Het gebiedsperspectief heeft een inhoudelijke kant (het moet kloppen, het moet overkomen) en een proceskant (het moet helpen bij het maken van nieuwe combinaties en verbindingen). Het gebiedsperspectief tracht de ontwikkeling 'die

al in het gebied besloten ligt' te verbeelden. Het helpt in te zoomen op de kleine maar betekenisvolle details én uit te zoomen om het grote verhaal te duiden.

Het kernteam heeft het gebiedsperspectief in de steigers gezet en partners uitgenodigd het perspectief verder te ontwikkelen en werkelijkheid te laten worden.

- Helder geformuleerde doelen binnen de gebiedsgerichte samenwerking
- land, water en bewoners weer beter verbinden. De relaties tussen stad, water en ommeland, die door de Deltawerken zijn verstoord, herstellen via 'waterpoorten' (toegangspoorten tot zowel het open water als het stelsel van beken en kreken);
- merkbaar robuustere en productievere relaties tussen bedrijven, burgers en overheid;
- beter verbinden van regionale troeven en economische pijlers;
- zichtbaarder en beleefbaar maken van het gebied.

Plekken en mensen

Misschien wel de grootste les van werken in

Waterpoort is dat het uiteindelijk allemaal gaat om een plek die inspireert, waar mensen van vlees en bloed voor warmlopen en initiatieven ontplooiën. Mensen die zelf het heft in handen willen nemen en bij willen dragen aan de kwaliteit van hun directe leefomgeving. Vanuit het besef dat de ontwikkeling van een gebied het gevolg is van je eigen beslissingen. Bij talloze projecten, initiatieven en activiteiten binnen Waterpoort is te zien en te ervaren hoe op verschillende plekken verbindingen ontstaan van de mensen met hun omgeving en onderling. Hoe er lokaal van en met elkaar geleerd wordt. En hoe belangrijk het is om als burger, ondernemer, ambtenaar of bestuurder je eigen belang te formuleren, initiatieven te ontplooiën en ervoor te zorgen dat anderen jou gaan steunen.

Een uitgestoken hand, een uitnodiging

Binnen Waterpoort werken 6 gemeenten nauw samen met 3 provincies, terreinbeheerders, waterschap en regio. Maar het is niet louter een samenwerking tussen overheden: het is een uitgestoken hand naar iedereen die plannen heeft die de toekomst kleur geven, of het nu gaat om burgers, bedrijven, scholen of andere samenwerkingsverbanden. Waterpoort zorgt ervoor dat we samen kansen benutten die we alleen niet kunnen realiseren. Waterpoort verbindt en brengt ondernemers, overheden en burgers met ideeën samen.

Waarderend vernieuwen

Waarderend vernieuwen is een succesvolle aanpak om veranderingen op gang te krijgen

in de vorm van gesprekken, ontmoetingen en bijeenkomsten. Kern van deze benadering is dat er bij de formulering van nieuwe doelen en aanpakken, altijd al elementen daarvan aanwezig zijn in de bestaande werkwijzen of opvattingen. Door hiermee creatief aan de slag te gaan, ontstaan het plezier en enthousiasme die de effectiviteit van het proces aanmerkelijk kunnen verhogen.

Mijn persoonlijke verhaal

Toen ik in 2009 begon als kwartiermaker van Waterpoort, had ik niet kunnen vermoeden dat we samen met honderden mensen in Noord-Brabant, Zeeland en Zuid-Holland zo'n verschil konden maken. De keuze om van Waterpoort geen 'provinciefeestje' te maken, maar bewust te gaan voor een aanpak waarin het gaat om het zichtbaar maken, versterken en verbinden van kwaliteiten die al in de streek aanwezig zijn, is daarin cruciaal gebleken. Bovendien formuleerden we de ambitie om ondernemers, burgers, onderwijs en overheid te verbinden om zodoende samen kansen te benutten die we alleen niet kunnen realiseren.

Eén van de mooiste momenten vond ik de 3e Waterpoortconferentie op 27 november 2014. Ruim 150 deelnemers lieten zien dat zij allemaal betrokken zijn, maar ook iets willen met het gebied. Tijdens de 8 verschillende workshops, allemaal op bijzondere locaties in en om Willemstad, ontstonden veel concrete ideeën die nog steeds de kern van Waterpoort vormen.

In Waterpoort hebben we op vele plekken

ervaring opgedaan met tal van initiatieven. Kenmerkend voor alle cases is dat ze complex zijn: veel betrokken partijen, uiteenlopende belangen, moeizame onderlinge communicatie, lastige financiering en belemmerende wet- en regelgeving.

Tot ons grote genoegen lazen we steeds vaker in lokale en regionale media dat dankzij het gebiedsgericht werken binnen Waterpoort een project opnieuw vlot was getrokken of ineens wél lukte. En heel vaak vragen mensen mij waar 'm dat nu in zit. Misschien is wel de grootste les van werken in Waterpoort dat het uiteindelijk allemaal gaat om oprechte interesse in mensen van vlees en bloed met initiatieven waar ze echt voor warmlopen. Door deze initiatieven te positioneren in een perspectief van de regio en te verbinden met partijen en belangen uit de directe omgeving, ontstaat er nieuwe energie en blijken er ineens meerdere partijen tegelijkertijd hun doelstellingen te kunnen bereiken. Meerwaardecreatie pur sang en bovendien daadwerkelijk zicht op uitvoering.

Het is hierbij essentieel dat iedere betrokken organisatie een aanspreekpunt heeft die 'eigenaar' is van de case en bereid is om mee te denken. Deze eigenaar zorgt ervoor dat een initiatief niet voortijdig strandt, maar kans krijgt om te rijpen. Daarbij communiceert de eigenaar de kwalitatieve meerwaarde van de integrale benadering en zet deze persoon aan tot meedenken bij belemmerende wet- en regelgeving.

In Waterpoort werken, ontmoeten en vergaderen we zoveel mogelijk in het gebied en op de plek waar het over gaat, zodat mensen kunnen zien, horen, ruiken en proeven wat er gaande is. Ik heb zelf in al die jaren duizenden foto's verzameld van de meest prachtige plekken in de streek. En deze foto's gebruikte ik stevast in verslagen en agenda's zodat mensen eraan herinnerd worden hoe mooi Waterpoort is en kunnen zien dat ze trots mogen zijn op hun eigen streek.

Uiteindelijk zorgt de combinatie van een door passie gedreven inzet van partijen, de wil om iemand anders iets te gunnen, vasthoudendheid en de gedeelde liefde voor de plek ervoor dat een initiatief dus heel vaak wél lukt. De opeenvolgende magazines 'Op zoek naar de bron van Waterpoort', 'Dit is Waterpoort', 'Wij zijn Waterpoort' en 'Ik ben Waterpoort' vervullen mij nog steeds met zeer veel trots. Het laat in woord en beeld zien dat we in Waterpoort niet enkel 'praatten over', maar het samen deden met mensen op een specifieke plek. Het feit dat de magazines vooral gaan over persoonlijke succesverhalen van mensen uit de streek is voor mij nog steeds het ultieme bewijs dat Waterpoort werkt!

De Waterpoort-manier van gebiedsgericht werken

Zonder uitzondering zijn alle partners van Waterpoort trots op de onderlinge samenwerking en op de resultaten die we de afgelopen jaren met elkaar bereikt hebben. Regelmatig werd ons de vraag gesteld: waar

zit 'm dat nu in? Op deze pagina hebben we geprobeerd de essentie van het gebiedsgericht werken in Waterpoort te beschrijven. We hopen dat dit inspireert en een aantrekkelijke, laagdrempelige en praktische manier van werken introduceert.

Stel het gebied centraal

- Werk aan verhalen die passen bij het gebied en haar identiteit;
- Verbindt verleden, heden en toekomst;
- Voeg waarde toe door stromen (geld, energie, water, toeristen, etc);
- Spreek af op inspirerende locaties in het gebied;
- Maak de kwaliteiten die in het gebied al aanwezig zijn zichtbaar, versterk en verbind ze.

Weet dat het gaat om mensen

- Verbind ondernemers, burgers, onderwijs en overheid om zodoende samen kansen te benutten die we alleen niet kunnen realiseren;
- Maak teams waarin verantwoordelijkheid wordt gedeeld en samen wordt gevoeld. Breng zo de belangrijkste beleidsthema's in verbinding via personen. Samen uit, samen thuis. Zodat de belangen van anderen inzichtelijk en invoelbaar worden. En zodat je omgevingsbewust wordt en je eigenaarschap creëert;
- Werk, ontmoet, ontwikkel en vergader zoveel mogelijk in het gebied en op de plek waar het over gaat, zodat mensen kunnen zien, horen, ruiken en proeven wat er gaande is;

- Combineer een door passie gedreven inzet van partijen, de wil om iemand anders iets te gunnen, vasthoudendheid en de gedeelde liefde voor de plek.

Investeer in het proces

- Leg snel en inspirerend vast wat je hebt afgesproken. Maak gebruik van foto's, beelden, kaarten;
- Toon eigenaarschap, doe wat je hebt beloofd;
- Claim tijd en zorg voor continuïteit;
- Werk van binnen naar buiten en weer naar binnen;
- Dans door de schalen, werk middle-up-down;
- Werk aan trots van mensen op plekken en vier feestjes;
- Maak het project of initiatief belangrijk en creëer daarbij de condities die het waar kunnen maken (mandaat, tijd, geld, verantwoordelijkheid, continuïteit). Je kunt het er niet even bij doen. Voorkom te veel personele wisselingen;
- Reken de mensen af op het geheel en niet op het (onder)deel;
- Niet alleen de inhoud, het besluit of de oplossing is een resultaat. Wat je samen hebt geleerd en ervaren is ook een resultaat én een gezamenlijke verantwoordelijkheid.

Bekijk ook de docufilm over
het verhaal van Waterpoort 2010-2025,
gemaakt door Jeppe van Pruissen
en Joris van Egmond van
'Change The Story'

